

De nieuwe Betekeningsverordening: Een analyse van de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van stukken binnen de EU

Prof. dr. Wannes VANDENBUSSCHE
Docent, Instituut voor Procesrecht, UGent
advocaat aan de Balie van Brussel

Drs. Max DE SCHRYVER
Doctoraatsbursaal, Instituut voor Procesrecht, UGent.

Op 25 november 2020 gaven het Europese Parlement en de Raad hun goedkeuring aan Verordening nr. 2020/1784 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken. De tweede herschikking van de Betekeningsverordening sinds haar invoering in 2001 is dus een feit. In deze bijdrage analyseren wij de voornaamste wijzigingen die deze recente hervorming heeft teweeggebracht. Daarnaast vormt deze hervorming een goede aanleiding om nog eens de krachtlijnen van de grensoverschrijdende betekening en/of kennisgeving binnen de EU in de verf te zetten en een aantal rechterlijke uitspraken over de toepassing van de Verordening onder de loep te nemen.

Inleiding

1. Binnen de Europese Unie worden ieder jaar miljoenen gerechtelijke procedures ingeleid met een grensoverschrijdende dimensie.¹ Al deze procedures steunen op de verzending van stukken van de ene lidstaat naar de andere. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de Europese Unie in haar streven naar een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht bijzondere aandacht besteedt aan de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving. Sinds het Verdrag van Amsterdam in 1997 is de Europese Unie bevoegd om maatregelen te nemen op het gebied van de justitiële samenwerking in burgerlijke zaken die nodig zijn voor de goede werking van de interne markt. Op 29 mei 2000 maakte de Europese Unie gebruik van deze bevoegdheid op het vlak van grensoverschrijdende betekening en/of kennisgeving. Zij nam toen een eerste Verordening aan inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (hierna: “Verordening nr. 1348/2000”).² Daarbij was het niet zozeer de bedoeling om de betekening of kennisgeving op zichzelf

¹ In 2018 vertoonden ongeveer 3,4 miljoen gerechtelijke procedures binnen de Europese Unie een grensoverschrijdende dimensie (zie Persbericht Europese Parlement “Deal on digitalisation of access to justice will benefit citizens”, <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/press-room/20200629IPR82212/deal-on-digitalisation-of-access-to-justice-will-benefit-citizens> (raadpleging op 1 juni 2021)).

² Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of handelszaken, 30 juli 2000, *PB L* 160/37.

te regelen, maar wel om een methode vast te stellen die procespartijen moet toelaten om op een snelle en eenvoudige wijze een betekening of kennisgeving in andere lidstaten te initiëren.³

2. Naar aanleiding van een evaluatierapport door de Europese Commissie uit 2004⁴, dat was vooropgesteld door Verordening nr. 1348/2000⁵, volgde er in 2007 een eerste herschikking van de Betekeningsverordening. Op 13 november 2007 gaven het Europese Parlement en de Raad hun goedkeuring aan Verordening nr. 1393/2007 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (hierna: “Verordening nr. 1393/2007”). Deze verordening trad in werking op 13 november 2008. Zij bracht geen ingrijpende wijzigingen met zich mee. De Verordening versoepelde wel de taalvereisten, legde een informatieplicht op over de mogelijkheid tot weigering van ontvangst van een stuk en voorzag in een regularisatie door een nieuwe betekening na weigering door de bestemming.⁶

3. Ook Verordening nr. 1393/2007 voorzag in de verplichting voor de Europese Commissie om de toepassing van de Verordening te beoordelen en desgevallend wijzigingen voor te stellen. Een evaluatieverslag volgde in 2013, waarbij een aantal knelpunten in kaart werden gebracht.⁷ Op 31 mei 2018 legde de Europese Commissie een voorstel neer tot wijziging van Verordening nr. 1393/2007.⁸ Dat voorstel resulteerde in Verordening nr. 2020/1784 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (hierna: “Verordening nr. 2020/1784” of “de nieuwe Betekeningsverordening”).⁹ Met deze tweede hervorming in minder dan 20 jaar wenst de

³ Vgl. P. GIELEN en L. VANFRAECHEM, “Betekening”, in T. KRUGER en B. ALLEMEERSCH (eds.), *Handboek Europees Burgerlijk Procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 227, nr. 3; B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlin, De Gruyter, 2021, 601, nr. 8.11.

⁴ Verslag van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement en het Europees Economisch en Sociaal Comité over de toepassing van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad inzake de betekening en kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, COM/2004/603 final, 1 oktober 2004.

⁵ Zie art. 35 Verordening nr. 1348/2000: “Uiterlijk vijf jaar na de datum met ingang waarvan artikel 5 overeenkomstig artikel 37, lid 2, van toepassing is voert de Commissie een evaluatie van deze verordening uit en doet zij over de belangrijkste bevindingen verslag aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité, indien passend vergezeld van een wetgevingsvoorstel”.

⁶ Voor een bespreking van de krachtlijnen van Verordening nr. 1393/2007, zie o.m. T. BRIERS, “De nieuwe Betekeningsverordening: bestemming bereikt of “return to sender”?”, *Jura Falconis* 2010-11, 661-683; S. BRIJS, “De nieuwe Betekeningsverordening; wat is er veranderd”, *RW* 2008-09, 1069-1071; R. DUJARDIN, “Wie eist, die reist” – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekeningsverordening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken”, in J. ERAUW en P. TAELEMAN (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, 3-77).

⁷ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité over de toepassing van Verordening (EG) nr. 1393/2008 van het Europees Parlement en de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, COM/2013/858 final, 4 december 2013 (hierna: “Evaluatieverslag van de commissie”).

⁸ Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, COM/2018/379 final, 31 mei 2018 (hierna: “Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening”).

⁹ Wanneer wij verwijzen naar de “Betekeningsverordening”, hebben wij het op algemene wijze over de regels inzake verzending van stukken van de ene lidstaat naar de andere met het oog op de betekening of kennisgeving die de drie verordeningen in het leven hebben geroepen.

Europese Unie opnieuw een stap voorwaarts te zetten op het vlak van de grensoverschrijdende verzending van stukken. Zij heeft niet alleen als doelstelling om de betekening en kennisgeving van stukken tussen de lidstaten nog verder te verbeteren en te versnellen¹⁰, maar wil ook een hoog veiligheids- en beschermingsniveau verzekeren, de rechten van degene voor wie de stukken beschermd zijn eerbiedigen en de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens beschermen.¹¹ Met uitzondering van de bepalingen over het gecentraliseerde IT systeem (zie *infra*, nr. 31), zal de nieuwe Betekeningsverordening van toepassing zijn met ingang van 1 juli 2022.

4. De hoofddoelstelling van deze bijdrage is om de voornaamste wijzigingen te analyseren die Verordening nr. 2020/1784 heeft teweeggebracht. Daarbij situeren wij deze wijzigingen telkens binnen het ruimere kader van het betekeningscontentieux. Daarnaast biedt deze bijdrage ook de gelegenheid om stil te staan bij een aantal belangwekkende uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: “Hof van Justitie”). De nieuwe Betekeningsverordening heeft de basisgedachte van het gebruik van uniforme procedures voor de verzending van stukken immers niet gewijzigd, zodat de bestaande rechtspraak ook in de toekomst zijn relevantie zal behouden. Ten slotte betrekken wij ook de ervaringen in het Nederlandse, Franse en Duitse recht in onze analyse, omdat dit toelaat om bepaalde nuances aan te brengen en problemen beter te kaderen.

5. Deze bijdrage volgt grotendeels dezelfde opbouw als Verordening nr. 2020/1784. Wij vangen aan met een gedetailleerde analyse van het toepassingsgebied (zie I). Nadien volgt een bespreking van de overige algemene bepalingen (zie II) en de vijf wijzen van betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken (zie III). Vervolgens staan wij stil bij drie leerstukken die voor alle betekeningsmethoden van belang zijn: het weigeringsrecht (zie IV), de dubbele datum (zie V) en de niet-verschenen verweerder (VI). Wij ronden af met een kort besluit (zie VII).

I. Toepassingsgebied

A. Materieel toepassingsgebied

1° Principe

6. Luidens artikel 1, eerste lid is de nieuwe Betekeningsverordening “*van toepassing op grensoverschrijdende betekeningen of kennisgevingen van gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken*”. Waar Verordeningen nr. 1348/2000 en nr. 1393/2007 het toepassingsgebied vaststelden door te verwijzen naar de verzending van een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk van de ene naar de andere lidstaat, hanteert de nieuwe verordening nu het begrip “*grensoverschrijdende betekening of kennisgeving*”. Inhoudelijk brengt dit echter geen wijzigingen met zich mee, aangezien overweging (5) grensoverschrijdende betekeningen en kennisgevingen definieert als een “*betekening en kennisgeving van een lidstaat aan een andere lidstaat*”. Deze wijziging heeft

¹⁰ Zie ook overweging (2) van Verordening nr. 1348/2000 en van Verordening nr. 1393/2007.

¹¹ Overweging (3) van Verordening nr. 2020/1784.

voornamelijk als doel om de Verordening in overeenstemming te brengen met andere Unierechtelijke instrumenten die ook het begrip ‘grensoverschrijdend’ hanteren in hun toepassingsgebied.¹²

Wat opvalt in vergelijking met die andere verordeningen en richtlijnen, is dat de nieuwe Betekeningsverordening niet verwijst naar de verzending van stukken aan personen die “*hun woon- of verblijfplaats*” hebben in een andere lidstaat dan de lidstaat waar de gerechtelijke procedure plaatsvindt.¹³ Nochtans had de Europese Commissie in haar voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening een bepaling in die zin opgenomen: “*Deze verordening is van toepassing [...] op de betekening of kennisgeving van [...] gerechtelijke stukken aan personen die hun woonplaats hebben in een andere lidstaat dan de lidstaat waar de gerechtelijke procedure plaatsvindt*”. Dit voorstel heeft het uiteindelijk niet gehaald.¹⁴ Uit de toelichting bij het Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening blijkt dat deze vooropgestelde wijziging tot doel had om fictieve betekening tegen te gaan. Telkens wanneer een geadresseerde woonachtig zou zijn in andere lidstaat, zou de Betekeningsverordening van toepassing zijn geweest.¹⁵ Naar ons aanvoelen had dit criterium echter bijkomende discussies kunnen veroorzaken (onder meer over de vraag of een bepaald adres al dan niet als woonplaats kan kwalificeren). Bovendien verwijzen de overige bepalingen van de Verordening als aanknopingspunt eerder naar een adres in het buitenland dan naar een woonplaats.¹⁶ Ten slotte verduidelijkt overweging (7) het toepassingsgebied van de Betekeningsverordening teneinde de mogelijkheid tot fictieve betekening zoveel mogelijk te beperken (zie *infra*, nr. 21).

7. Alvorens de drie uitsluitingen in artikel 1 van Verordening nr. 2020/1784 te bespreken, analyseren wij eerst wat de twee kernbestanddelen (gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken, burgerlijke en handelszaken) van het materiële toepassingsgebied van de Betekeningsverordening precies betekenen.

a Gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken

8. Artikel 1, eerste lid van de nieuwe Betekeningsverordening verwijst in de eerste plaats naar gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken. Het onderscheid tussen beide kent evenwel belangrijke gevolgen. Procespartijen zijn verplicht om de Betekeningsverordening toe te passen wanneer zij gerechtelijke stukken betekenen of ter kennis geven van de ene naar de andere lidstaat. Indien er

¹² Art. 1 Richtl. 2002/8/EG van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen, art. 2 Verord. (EG) nr. 1896/2006 van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure, art. 2 Verord. (EG) nr. 861/2007 van 11 juli 2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen, artikel 2 Verord. (EU) nr. 655/2014 van 15 mei 2014 tot vaststelling van een procedure betreffende het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken.

¹³ Zie ook L. SAMYN, “Artikel 1 Verord. (EG) nr. 1393/2007 E.P. en de Raad 13 november 2007” in I. COUWENBERG et al (eds.), *Duiding Internationaal Privaatrecht*, Brussel, Larcier, 2014, nr. 2.

¹⁴ Artikel 1, 1. (a) Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 19.

¹⁵ Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 12-13.

¹⁶ Zie bv. art. 2, eerste lid: “[...] is deze verordening niet van toepassing indien het adres van de persoon aan wie een stuk moet worden betekend of ter kennis gegeven, niet bekend is” (eigen onderlijning) en het opschrift van artikel 7: “*Bijstand bij het achterhalen van adressen*”.

voldaan is aan de voorwaarden van het materiële toepassingsgebied, moet de verzending van gerechtelijke stukken gebeuren op één van de wijzen waarin de Verordening voorziet.¹⁷ De toepassing van Verordening nr. 2020/1784 is daarentegen facultatief voor buitengerechtelijke stukken¹⁸, net zoals dat het geval was onder de gelding van Verordening nr. 1348/2000 en nr. 1393/2007. Niettemin kiezen sommige partijen er doelbewust voor om een beroep te doen op het mechanisme van de Betekeningsverordening, omdat de procedure van betekening via verzendende en ontvangende instanties belangrijke garanties biedt op het vlak van doeltreffendheid en veiligheid.

9. Evenmin als Verordening nr. 1393/2007 definieert de nieuwe Betekeningsverordening wat gerechtelijke stukken zijn. Er bestaat eensgezindheid dat zij een ruime en autonome Unierechtelijke interpretatie moeten krijgen.¹⁹ Volgens de rechtsleer omvatten gerechtelijke stukken in de eerste plaats dagvaardingen en andere gedinginleidende akten. Daarnaast kan het ook gaan om andere rechtsplegingsakten waarvan een procespartij de betekening of kennisgeving nastreeft in een gerechtelijke procedure.²⁰

10. De nieuwe Betekeningsverordening bevat een nieuwe overweging die het begrip buitengerechtelijke stukken nader omschrijft. Buitengerechtelijke stukken omvatten “*zowel de door een overheidsinstantie of ambtenaar opgestelde of gewaarmerkte stukken als andere stukken waarvan de formele toezending aan een geadresseerde in een andere lidstaat noodzakelijk is met het oog op het uitoefenen, bewijzen of waarborgen van een recht of vordering in het burgerlijke of handelsrecht*” (overweging (8) Verordening 2020/1748). Stukken die bestuurlijke instanties hebben afgegeven ten behoeve van administratieve procedures vallen hier (uiteraard) niet onder.

Met deze overweging geeft de Europese wetgever navolging aan twee eerdere uitspraken van het Hof van Justitie. De aanleiding voor beide arresten was telkens gelijkaardig. Een griffier weigerde in te gaan op een verzoek tot verzending van een buitengerechtelijk stuk, omdat er geen gerechtelijke procedure aanhangig was. Daarbij was de onderliggende boodschap dat de griffier niet zinnens was om een soort

¹⁷ T. RAUSCHER, “EG-ZustellVO Art. 1 Anwendungsbereich” in *Münchener Kommentar zur ZPO*, Beck, München, 2017, nr. 7; O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *RIW* 2021, (473) 475. Zie ook “*In de overige gevallen zullen, [...], ingeval degene voor wie een gerechtelijk stuk bestemd is in het buitenland verblijft, de betekening en kennisgeving van dat stuk noodzakelijkerwijs onder de werkingssfeer van verordening nr. 1393/2007 vallen en moeten zij dus, overeenkomstig artikel 1, lid 1, van die verordening, plaatsvinden op de wijze die de verordening daartoe zelf vastlegt*” (HvJ 19 december 2012, nr. C-325/11, ECLI:EU:C:2012:824, Alder, nr. 25, eigen onderlijning).

¹⁸ Zie artikel 21 Verord. 2020/1748: “Buitengerechtelijke stukken kunnen overeenkomstig deze verordening worden verzonden naar en bekend of ter kennis gegeven in een andere lidstaat” (eigen onderlijning).

¹⁹ I. BAMBUST, “Een buitengerechtelijk stuk in de Europese betekeningverordening: een breed begrip” (noot onder HvJ 11 november 2015), *TBH* 2018, 40, nr. 5; P. GIELEN en L. VANFRAECHEM, “Betekening”, in T. KRUGER en B. ALLEMEERSCH (eds.), *Handboek Burgerlijk Procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 227, nr. 4. Voor buitengerechtelijke stukken heeft het Hof van Justitie dat uitdrukkelijk bevestigd, zie HvJ 25 juni 2009, C-14/08, EU:C:2009:395, *Roda Golf & Beach Resort*, nr. 50; HvJ 11 november 2015, C-223/14, EU:C:2015:744, *Tecom Mican*, nr. 32.

²⁰ B. ALLEMEERSCH en J.T. NOWAK, “Recente ontwikkelingen op het stuk van het Europees burgerlijk procesrecht”, in *Themis 76 – Internationaal Privaatrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 91, nr. 48; A. SMETS en B. VOLDERS, “Artikel 1 Verordening nr. 1348/2000”, in *Comm.Ger.*, Mechelen, Kluwer, losbl., 2007, 6, nr. 6; M. EKELMANS, “Le règlement 1348/2000 relatif à la signification et à la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *JT* 2001, 484, nr. 10; B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlin, De Gruyter, 2021, 601, vn. 50.

van koerierdienst te spelen voor allerhande stukken. Niettemin oordeelde het Hof van Justitie in 2009 dat de verzending van een notariële akte die tot doel had een verkoopovereenkomst voor onroerende goederen eenzijdig te ontbinden, binnen de werkingssfeer van de Betekeningsverordening valt als buitengerechtelijk stuk.²¹ Het is daarbij irrelevant of er al dan niet een gerechtelijke procedure is ingeleid. In 2015 bevestigde het Hof van Justitie deze rechtspraak. Het Hof oordeelde dat de Verordening ook van toepassing was op een onderhandse aanmaningsbrief die naar een andere lidstaat werd verstuurd ter betekening.²² In dit arrest benadrukte het Hof van Justitie dat onder het begrip buitengerechtelijke stukken zowel stukken vallen *“die zijn opgesteld of gewaarmerkt door een overheidsinstantie of een deurwaarder als onderhandse akten waarvan de formele verzending aan de in het buitenland verblijvende geadresseerde noodzakelijk is voor het uitoefenen, het aantonen of het behouden van een recht of een aanspraak in burgerlijke of handelszaken.”*²³

Deze rechtspraak vindt nu ook haar weerslag in de preambule van Verordening nr. 2020/1784. Deze toevoeging is aan kritiek onderhevig. Vooreerst zou afstand worden genomen van de vaste interpretatie van het begrip in de internationale rechtshulpverdragen, waarin een "buitengerechtelijk" stuk altijd is opgevat als een document dat uitgaat van een staat of een officiële instantie.²⁴ Daarnaast stelt het de wederzijdse rechtshulp open voor onderhandse documenten, hoewel rechtshulp eigenlijk in het leven is geroepen voor justitiële samenwerking.²⁵ Niettemin achten wij deze evolutie positief, aangezien bepaalde onderhandse stukken (zoals een aanmaning) een belangrijke plaats innemen in het recht. Dergelijke buitengerechtelijke stukken waarvan de betekening of kennisgeving noodzakelijk is om bepaalde rechten te verkrijgen of te activeren, moeten even goed kunnen genieten van de waarborgen van de Betekeningsverordening.²⁶

b In burgerlijke of in handelszaken

²¹ HvJ 25 juni 2009, C-14/08, EU:C:2009:395, *Roda Golf & Beach Resort*, nr 61.

²² HvJ 11 november 2015, C-223/14, EU:C:2015:744, *Tecom Mican*, nr 44.

²³ *Ibid.*, nr. 44. Het Hof van Justitie heeft dit begrip ingevuld rekening houdend met het Toelichtend verslag bij het Verdrag opgesteld op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van de Europese Unie van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (PB C 261, 27 augustus 1997, 2-16). Dit verdrag is nooit geratificeerd, maar vormde een inspiratiebron voor de eerste betekeningsverordening. In het Toelichtend verslag bij dit verdrag stond het volgende te lezen over de invulling van het begrip buitengerechtelijke stukken: *“Een scherpe definitie van buitengerechtelijke stukken lijkt niet mogelijk. Te denken valt aan stukken opgesteld door een deurwaarder, zoals een notariële akte of een deurwaardersexploot of aan stukken van een officiële instantie van de lidstaat of ook aan stukken die op grond van hun inhoud en belang volgens een officiële procedure aan de geadresseerden toegezonden en ter kennis gebracht moeten worden.”* (Toelichtend verslag over het verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van de Europese Unie van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, PB C 261, 27 augustus 1997, 28).

²⁴ Zie het voorontwerp van 14 februari 1964 goedgekeurd door de bijzondere commissie van het Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke zaken.

²⁵ O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, RIW 2021, (473) 476-477; O.L. KNÖFEL, “Zustellung privater Schriftstücke über die Europäische Zustellungsverordnung?”, IPRax 2017, 245-254.

²⁶ Zie ook I. BAMBUST, “Een buitengerechtelijk stuk in de Europese betekeningverordening: een breed begrip” (noot onder HvJ 11 november 2015), TBH 2018, 41-42, nrs. 15-20.

11. Net zoals Verordening nr. 1393/2007, is het toepassingsgebied van de nieuwe Betekeningsverordening beperkt tot burgerlijke en handelszaken. De Verordening bevat geen definities van deze begrippen, zodat deze opnieuw autonoom moeten worden uitgelegd.²⁷ Teneinde de rechtsbescherming in het kader van grensoverschrijdende betekeningen zoveel mogelijk te vrijwaren, pleit HESS er evenwel voor om het toepassingsgebied voldoende ruim te interpreteren.²⁸

12. Het Hof van Justitie heeft zich op dit moment nog maar één keer specifiek uitgesproken over de invulling van het begrip ‘burgerlijke en handelszaken’ in het kader van de Betekeningsverordening. De aanleiding hiervoor was de omwisseling door de Hellenistische Republiek van Griekse staatsobligaties in minderwaardige obligaties zonder daarvoor de instemming van de particuliere houders te verkrijgen. Een aantal van die obligatiehouders waren woonachtig in Duitsland. Zij stelden een vordering in tegen de Hellenistische Republiek die strekte tot hetzij het verkrijgen van een vergoeding wegens het niet eerbiedigen van bezits- en eigendomsrechten, hetzij de nakoming van de vervallen oorspronkelijke obligaties, hetzij het verkrijgen van een schadevergoeding. In het kader van de betekening aan de Hellenistische Republiek rees de vraag of deze vorderingen wel betrekking hadden op een burgerlijke of handelszaak in de zin van artikel 1, lid 1, van Verordening nr. 1393/2007. Het was even goed mogelijk om de feitelijke situatie te kwalificeren als een handelen of nalaten van de staat bij de uitoefening van overheidsgezag, hetgeen uitgesloten was van het toepassingsgebied. Het Hof van Justitie besliste in het arrest *Fahnenbrock* dat dergelijke vorderingen binnen de werkingssfeer van deze verordening vielen, voor zover niet blijkt dat zij “*duidelijk geen burgerlijke of handelszaken zijn*”.²⁹ De uitgifte van obligaties veronderstelt niet noodzakelijkerwijs de uitoefening van bevoegdheden die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die gelden in de betrekkingen tussen particulieren, zodat dit wel onder het toepassingsgebied valt.³⁰

13. Daarnaast kan ook de rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot de andere Unierechtelijke instrumenten ruggensteun bieden bij het bepalen van de werkingssfeer van de nieuwe Betekeningsverordening. Zo is het toepassingsgebied van onder meer de Brussel Ibis-Verordening³¹ eveneens begrensd tot burgerlijke en handelszaken.³² Bij wijze van recent voorbeeld verwijzen wij naar een arrest van 25 maart 2021. In die uitspraak besliste het Hof dat geschillen waarbij de betaling van een onbetaalde parkeervergoeding wordt nagestreefd burgerlijke en handelszaken uitmaken in de zin

²⁷ HvJ 11 juni 2015, gevoegde zaken C-266/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2015:383, *Fahnenbrock e.a.*, nr. 39.

²⁸ B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlijn, De Gruyter, 2021, 600-601, nr. 8.9.

²⁹ HvJ 11 juni 2015, gevoegde zaken C-266/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2015:383, *Fahnenbrock e.a.*, nr. 59.

³⁰ *Ibid.*, nr. 53.

³¹ Net zoals de EBB-Verordening, de EET-Verordening, de Bewijsverordening, de Rome I-Verordening en de Rome II-Verordening

³² Weliswaar met de belangrijke *caveat* dat de uitzonderingen uit art. 1.2 van de Brussel Ibis-Verordening vanzelfsprekend geen gelijkaardige toepassing vinden in de nieuwe Betekeningsverordening, zodat familiale geschillen, sociale zekerheid, faillissement, arbitrage en dergelijke wel onder diens werkingssfeer vallen (M. EKELMANS, “Le règlement 1348/2000 relatif à la signification et à la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *JT* 2001, (481) 483, nr. 9; P. GIELEN en L. VANFRAECHEM, “Betekening”, in T. KRUGER en B. ALLEMEERSCH (eds.), *Handboek Europees Burgerlijk Procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (225) 238, nr. 27; A. SMETS en B. VOLDERS, “Art. 1 Verordening nr. 1348/2000”, *Comm.Ger.*, Mechelen, Kluwer, 2007, 3-4, nr. 1).

van art. 1, eerste lid van de Brussel Ibis-Verordening, ook al heeft de overheid de maatschappij ertoe gemachtigd om de parkeerplaats op de openbare weg uit te baten.³³

2° Uitsluitingen van de werkingssfeer

14. Artikel 1 van de nieuwe Betekeningsverordening verwijst naar drie gevallen waarin de Verordening geen toepassing vindt. De eerste twee uitsluitingen waren eveneens terug te vinden in artikel 1 van Verordening nr. 1393/2007. De derde uitsluiting, die gaat over de betekening aan de gevolmachtigd vertegenwoordiger in de lidstaat van het forum, stond vroeger enkel in de preambule van Verordening nr. 1393/2007.

a Fiscale, douane- of administratieve zaken of '*acta iure imperii*'

15. De eerste uitsluiting bepaalt dat fiscale, douane- of administratieve zaken of zaken met betrekking tot de aansprakelijkheid van een lidstaat voor handelen of nalaten bij de uitoefening van het overheidsgezag niet vallen onder het toepassingsgebied van de verordening (artikel 1, eerste lid *in fine* van de nieuwe Betekeningsverordening). Dit is geen verandering in vergelijking met Verordening nr. 1393/2007.

16. Sinds Verordening nr. 1393/2007 zijn *fiscale geschillen* uitdrukkelijk uitgesloten van het toepassingsgebied.³⁴ Sommige auteurs nuanceren deze uitsluiting. Volgens hen zou de burgerlijke afhandeling van fiscale geschillen (bijvoorbeeld de betekening van een bevel tot betalen in het kader van een fiscaal geschil) nog steeds onder het toepassingsgebied van de Verordening vallen.³⁵ Het Hof van Justitie heeft zich hierover binnen het kader van de Betekeningsverordening nog niet uitdrukkelijk uitgesproken. Voor wat betreft de toepassing van de Brussel Ibis-Verordening, die een gelijkaardige uitsluiting bevat (zie *supra*, nr. 13)³⁶, heeft het Hof van Justitie daarentegen wel al enige verduidelijking

³³ HvJ 25 maart 2021, nr. C-307/19, ECLI:EU:C:2021:236, nr. 73, met een bijzonder lezenswaardige conclusie van advocaat-generaal BOBEK over de twee mogelijke beoordelingsmethodes in dergelijke geschillen (zie Concl. A.G. BOBEK 26 november 2020, C-307/19, EU:C:2020:971, nrs. 44-49). Zie ook: HvJ 14 oktober 1976, 29-76, EU:C:1976:137, *LTU v. Eurocontrol*, nr. 4; HvJ 17 februari 2007, C-292/05, EU:C:2007:102, *Lechouritou e.a.*, nrs. 32-34; HvJ 23 oktober 2014, C-302/13, EU:C:2014:2319, *flyLAL-Lithuanian Airlines*, nrs. 27-28.

³⁴ B. ALLEMEERSCH en J.T. NOWAK, "Recente ontwikkelingen op het stuk van het Europees burgerlijk procesrecht", in *Themis 76 – Internationaal Privaatrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 93, nr. 50. Het Hof van Justitie heeft in een overweging bij een beslissing over Richtlijn 76/308/EEG benadrukt dat: "*de procedure voor de fiscus of de daaropvolgende kennisgeving van beslissingen, nu voor justitiële samenwerking in burgerlijke en handelszaken een andere regeling geldt dan voor die in administratieve en belastingzaken, door de wettelijke bepalingen van de lidstaten [wordt] beheerst*" (HvJ 14 januari 2010, C-233/08, EU:C:2010:11, *Milan Kyrian*, nr. 56, eigen toevoeging).

³⁵ R. DUJARDIN, "Wie eist, die reist" – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekeningsverordening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken", in J. ERAUW en P. Taelman (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, 7-8; I. BAMBUST, "De betekening over de grenzen heen: streven naar rechtszekerheid tussen fictie en werkelijkheid", in M. PERTEGÁS, S. BRIJS en L. SAMYN (eds.), *Betekenen en uitvoeren over de grenzen heen*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 6, nr. 19.

³⁶ Luidens 1, eerste lid Brussel Ibis-Verordening heeft zij "*met name geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken en administratiefrechtelijke zaken noch op de aansprakelijkheid van de staat wegens een handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag (acta iure imperii)*". Deze toevoeging is er gekomen omdat het onderscheid tussen privaatrecht en publiekrecht niet in elke lidstaat van de Europese Unie op een gelijkaardige wijze bestond. Aangezien de Verordening zich richt op het privaatrecht, verduidelijkte de Europese wetgever wat hier dan alleszins niet onder viel (P. ROGERSON, "Scope and Definitions", in U. MAGNUS en P. MANKOWSKI (eds.), *European*

gebracht.³⁷ Uit deze rechtspraak blijkt dat het Hof bijzondere waarde hecht aan de vraag of (1) de overheid optreedt in zijn publieke functie of (2) de overheid voor de beslechting van het geschil specifieke regels hanteert die verschillen van die regels die gelden voor privaatrechtelijke betrekkingen.³⁸ Wanneer partijen geen regels moeten volgen die afwijken van het algemeen burgerlijk recht of handelsrecht, valt het geschil onder het toepassingsgebied van ‘burgerlijke en handelszaken’, ook al zijn er fiscale elementen in betrokken. Wanneer partijen daarentegen specifieke procedures dienen te volgen in het kader van een fiscaal geschil die niet open staan voor reguliere particuliere betrekkingen, dan is de Brussel Ibis-Verordening niet van toepassing. Er is weinig reden om aan te nemen dat deze beoordeling zou verschillen voor wat betreft de toepassing van de Betekeningsverordening.³⁹ Deze redenering komt trouwens ook overeen met diegene gevolgd door het Hof van Justitie in de hierboven besproken zaak *Fahnenbrock* (zie *supra*, nr. 12). In die zaak oordeelde het Hof namelijk dat een vordering tegen de overheid wegens de eenzijdige omwisseling van overheidsobligaties valt onder het toepassingsgebied van de Betekeningsverordening *omdat* de uitgifte van obligaties niet typerend is voor de uitoefening van overheidsbevoegdheden.⁴⁰

b Onbekend adres

i. Principe

17. Vervolgens preciseert de Verordening dat zij niet van toepassing is “indien het adres van de persoon aan wie een stuk moet worden betekend of ter kennis gegeven, niet bekend is” (artikel 1, tweede lid van de nieuwe Betekeningsverordening). Indien dit het geval zou zijn en het adres werkelijk onbekend is,

Commentaries on Private International Law, Brussel Ibis Regulation, Munchen, Sellier European Law Publishers, 2016, 63, nr. 13).

³⁷ Voor rechtspraak over douanegeschillen: “[...] dat artikel 1, eerste alinea, Executieverdrag aldus moet worden uitgelegd dat het begrip “douanezaken” in de zin van de tweede volzin van deze bepaling, geen betrekking heeft op een vordering waarbij een verdragsluitende staat de nakoming vordert van een borgtochtovereenkomst ter garantie van een douaneschuld, wanneer in de uit deze overeenkomst ontstane rechtsbetrekking tussen de staat en de borg, door de staat geen gebruik wordt gemaakt van bevoegdheden die buiten het bestek van de op betrekkingen tussen particulieren toepasselijke regels vallen, ook niet indien de borg verweren kan voeren die nopen tot een onderzoek naar het bestaan en de inhoud van de douaneschuld” (HvJ 15 mei 2013, C-266/01, EU:C:2003:282, *Préservatrice Foncière TIARD*, nr. 44, het Executieverdrag wordt op dezelfde wijze uitgelegd als de Brussel Ibis-Verordening, zie daarvoor: HvJ 11 april 2013, C-645/11, EU:C:2013:228, *Sapir e.a.*, nr. 31 en aangehaalde rechtspraak aldaar); voor een vergelijkbare uitspraak: HvJ 5 februari 2004, C-265/02, EU:C:2004:77, *Frahuil*, nr. 21.

Voor rechtspraak over belastingsgeschillen: “Zoals de Commissie en de regering van het Verenigd Koninkrijk hebben opgemerkt, oefenen de Commissioners in het kader van deze rechtsverhouding geen bevoegdheden uit die buiten het bestek vallen van de in de betrekkingen tussen privaatrechtelijke personen geldende regels. Inzonderheid kunnen de Commissioners [...] niet zelf de executoriale titel uitvaardigen op grond waarvan zij tot inning van hun vordering kunnen overgaan, maar moeten zij in een context zoals de onderhavige zaak de normale rechtswegen volgen. Bijgevolg is de rechtsbetrekking tussen de Commissioners en Sunico geen publiekrechtelijke – in casu belastingrechtelijke – betrekking die de uitoefening van openbaar gezag impliceert” (HvJ 12 september 2013, C-49/12, EU:C:2013:545, *Sunico e.a.*, nrs. 39 en 40).

³⁸ M. ILLMER, “Scope, Article 1”, in A. DICKINSON, E. LEIN en A. JAMES (eds.), *The Brussel I Regulation Recast*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 63-64, nr. 2.19; P. STONE, *Stone on Private International Law in the European Union*, Cheltenham, Edward Elgar, 2018, 42-43, nr. 2.33.

³⁹ Vgl. G. VAN CALSTER, *European Private International Law. Commercial Litigation in the EU*, Oxford, Hart, 2013, 42, nr. 2.55.

⁴⁰ HvJ 11 juni 2015, gevoegde zaken C-266/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2015:383, *Fahnenbrock e.a.*, nrs. 51 en 53.

dan zal de betekening of kennisgeving in België gebeuren bij de procureur des konings in wiens rechtsgebied de rechter zitting houdt die van de vordering kennis moet nemen of heeft genomen (art. 40 Ger.W.).⁴¹

18. In de nieuwe Betekeningsverordening wordt wel een uitzondering gemaakt voor wat betreft de werking van artikel 7 (“*Met uitzondering van artikel 7 is deze verordening niet van toepassing*”). Dit artikel bevat een bijstandsplicht voor de lidstaten in het geval het adres van de geadresseerde onbekend is (zie *infra* nr. 34). Onder het vroegere regime werd reeds aangenomen dat een partij slechts aan de toepassing van de Betekeningsverordening kon ontsnappen wanneer het ging om een “echt” onbekend adres. Dit was het geval wanneer het adres van de geadresseerde redelijkerwijze niet traceerbaar was, welke inspanningen men ook leverde.⁴² Het gerecht waarbij de zaak aanhangig was gemaakt, diende zich volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie ervan te vergewissen dat alle stappen die nodig waren om de verweerder te vinden, met spoed en te goeder trouw waren ondernomen.⁴³ In het evaluatieverslag van Verordening nr. 1393/2007 merkte de Europese Commissie op dat het noodzakelijk was om te verduidelijken wat “alle stappen die nodig zijn” concreet betekende en wie zich hiertoe diende te engageren (lidstaten, rechtbanken of partijen).⁴⁴ Er bestond alleszins geen eensgezindheid of dergelijke stappen ook een adresonderzoek door de partijen omvatte.⁴⁵ Uit de invoering van de bijstandsverplichting in artikel 7 van de nieuwe Betekeningsverordening mag worden afgeleid dat een partij de Verordening slechts kan opzijschuiven wanneer het beroep op het door de ontvangende lidstaat gekozen bijstandssysteem op niets is uitgedraaid. Een verzender kan met andere woorden niet beweren dat het adres onbekend was als hij geen gebruik heeft gemaakt van deze diensten.

Het voorgaande vereenvoudigt ook de bewijsdiscussie over de vraag of de verzender het adres van de bestemming al dan niet kende.⁴⁶ Eerder oordeelde het Hof van Cassatie met betrekking tot – het intussen opgeheven⁴⁷ – artikel 40, vierde lid van het Gerechtelijk Wetboek dat een bestemming die beweert dat de verzender zijn woonplaats kende of daarvan op de hoogte was of zou moeten zijn, het bewijs daarvan moet leveren.⁴⁸ Dit uitgangspunt gaat logischerwijze ook op wanneer er voor de Belgische rechtbanken discussie zou rijzen over de al dan niet toepasselijkheid van de nieuwe Betekeningsverordening. Indien een bestemming aanvoert dat de verzender gebruik had moeten maken van het regime van de Betekeningsverordening omdat zijn adres wel bekend was, moet de verweerder dat aantonen. Niettemin is de verzender gehouden om mee te werken aan de bewijsvoering

⁴¹ Zie o.m. A. SMETS, “Art. 40 Ger.W.”, in P. DAUW et al (eds.), *Gidsing Burgerlijk Procesrecht*, I, Brussel, Larcier, 2016, nr. 11.

⁴² M. EKELMANS, “Le règlement 1348/2000 relatif à la signification et à la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *JT* 2001, (481) 484, nr. 12.

⁴³ HvJ 15 maart 2012, nr. C-292/10, EU:C:2012:142, *de Visser*, nr. 55.

⁴⁴ Evaluatieverslag van de Commissie, 8-9.

⁴⁵ O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *R/W* 2021, (473) 477

⁴⁶ Zie o.m. B. VAN DEN BERGH, “Het bewijs van kennis van de verblijfplaats in België bij betekening aan de woonplaats in het buitenland” (noot onder Cass. 15 juni 2012), *RW* 2013-14, 172.

⁴⁷ Zie *infra*, voetnoot 72) **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

⁴⁸ Cass. 15 juni 2012, AR C.11.0120.F, *Arr. Cass.* 2012, 1657, *Pas.* 2012, 1369, *RABG* 2012, 1234, noot BAETENS-SPETSCHINSKY en *RW* 2013-14, 171, noot B. VAN DEN BERGH; Cass. 7 september 2000, AR C.99.0052.F, *Arr. Cass.* 2000, 1317; *Bull.* 2000, 1292.

(art. 8.4, derde lid BW). Hij zal concrete bewijselementen moeten naar voren brengen waaruit blijkt dat een beroep op het door de lidstaat gekozen bijstandssysteem geen resultaat heeft opgeleverd. Indien de verzender geen bewijs levert van dergelijk beroep, is dat een element dat kan meespelen in de bewijswaardering van de rechter, vanzelfsprekend in combinatie met de verschillende bewijselementen die de bestemming heeft aangebracht.

ii. Fictieve betekening

19. Een nieuwe overweging (7) verduidelijkt vervolgens dat *“wanneer een geadresseerde geen bekend adres heeft in de lidstaat van het forum, maar wel één of meer bekende adressen heeft in één of meer andere lidstaten”* de Verordening wél van toepassing is en de stukken naar die lidstaat of lidstaten moeten worden gestuurd. Die situatie mag dus niet worden opgevat als een binnenlandse betekening of kennisgeving binnen de lidstaat van het forum. Deze overweging is er gekomen in de plaats van het reeds vermelde voorstel van de Commissie (zie *supra*, nr. 6) om het materiële toepassingsgebied van de Verordening als volgt af te bakenen: *“Deze verordening is van toepassing in burgerlijke en in handelszaken, op de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken aan personen die hun woonplaats hebben in een andere lidstaat dan de lidstaat waar de gerechtelijke procedure plaatsvindt”*⁴⁹. Beide hebben nochtans dezelfde doelstelling: het vermijden dat een fictieve binnenlandse betekening zou toelaten om aan de toepassing van de Verordening te ontsnappen.⁵⁰

20. De fictieve betekening is een koepelterm voor alternatieve vormen van betekening of kennisgeving, waarbij het allerm minst gegarandeerd is dat de inhoud van het stuk de bestemming bereikt. De betekening aan de procureur des konings, een gangbare praktijk in het Belgische en Franse recht, wordt beschouwd als het schoolvoorbeeld van de fictieve betekening.⁵¹ Daarnaast verwijst de Verordening naar het plaatsen van een aankondiging op het mededelingenbord van het gerecht of de toevoeging van het stuk aan het procesdossier.⁵²

21. Overweging (7) dient in samenhang te worden gelezen met het *Alder*-arrest van het Hof van Justitie. Op basis van het Poolse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering was het mogelijk om gerechtelijke stukken die bestemd waren voor een partij die haar woonplaats had in een andere lidstaat, in het dossier te laten en als betekend te beschouwen wanneer die partij geen vertegenwoordiger had aangewezen die gemachtigd was om die stukken in Polen in ontvangst te nemen. Ter discussie stond of die bepaling wel in overeenstemming was met de omschrijving van het toepassingsgebied in artikel 1, eerste lid van Verordening nr. 1393/2007. Het Hof van Justitie oordeelde van niet, aangezien er slechts twee omstandigheden zijn waarin de betekening tussen de lidstaten aan de werkingssfeer van de Betekeningsverordening is onttrokken, *“te weten wanneer de woonplaats of gewone verblijfplaats van degene voor wie het stuk bestemd is onbekend is, en wanneer deze laatste een gevolmachtigde*

⁴⁹ Artikel 1, 1. (a) Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 19.

⁵⁰ B. SUJECKI, “Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung”, *EuZW* 2021, (286) 287.

⁵¹ A. ANTHIMOS, “Fictitious Service of Process in the EU” in A. J. BĚLOHLÁVEK en N. ROZEHNALOVÁ (eds.), *Czech Yearbook of International Law. Volume VIII. Application and Interpretation of International Treaties*, Lex Lata, The Hague 2017, (3) 5, nr. 1.03.

⁵² Overweging (7) Verordening nr. 2020/1784.

vertegenwoordiger heeft in de staat waar de gerechtelijke procedure plaatsvindt”.⁵³ In de overige gevallen moeten de betekening en kennisgeving van dat stuk noodzakelijkerwijs onder de werkingssfeer van Verordening nr. 1393/2007 vallen en plaatsvinden op de wijze die de Verordening daartoe zelf vastlegt.⁵⁴

22. De *Alder*-uitspraak kon allerminst rekenen op een warm onthaal in de rechtsleer. Uit de bewoordingen van het Hof leidt men immers af dat de fictieve betekening niet alleen uitgesloten is voor gedinginleidende stukken, maar ook voor alle daaropvolgende betekeningen of kennisgevingen (zoals het betalingsbevel of het beslagexploot). Dit biedt buitenlandse verweerders de mogelijkheid om totaal passief te blijven en de procedure nodeloos te vertragen. Wanneer zij immers nalaten om een vertegenwoordiger aan te wijzen, moet de eiser bij iedere latere betekening of kennisgeving de vereisten van de Verordening naleven. Dit brengt hoge kosten met zich mee (o.m. door de vertaling van de stukken) en geeft aanleiding tot aanzienlijke vertragingen. Aldus kan de bestemming gewoonweg niets doen en wachten op mogelijke onregelmatigheden. In dat geval kan hij het stuk weigeren en zo nog een verdere vertraging in de hand werken.⁵⁵

Het voorgaande verklaart waarschijnlijk waarom de Commissie in haar voorstel de lidstaten de mogelijkheid wilde bieden om de aanwijzing van een vertegenwoordiger te verplichten voor navolgende betekeningen of kennisgevingen: *“Wanneer een stuk dat het geding inleidt aan de verweerder is betekend of ter kennis is gebracht, kan het recht van de lidstaat van het forum in een andere lidstaat woonachtige partijen ertoe verplichten een vertegenwoordiger aan te wijzen die in de lidstaat van het forum stukken aan hen betekent of ter kennis brengt”*.⁵⁶ Deze optie zou alleen maar beschikbaar zijn geweest indien de betekening of kennisgeving van het stuk dat de procedure inleidt naar behoren is verricht.⁵⁷ Bovendien werd de elektronische betekening (zie *infra*, nr. 49) voorgesteld als alternatief voor buitenlandse partijen voor wie het vinden en bekostigen van dergelijke gemachtigde onoverkomelijke problemen zou opleveren. Dit voorstel was tevergeefs. Aldus moeten wij er van uitgaan dat het nog

⁵³ HvJ 19 december 2012, nr. C-325/11, EU:C:2012:824, *Alder*, nr. 24. Het Hof overwoog eveneens: *“Na bovenstaande precisering moet worden vastgesteld dat [...] de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken [...] onder de werkingssfeer van verordening nr. 1393/2007 vallen [...] wanneer de in het buitenland verblijvende partij geen vertegenwoordiger heeft aangewezen [...]”* (nr. 28, eigen weglatingen). Sommigen leiden uit die formulering af – en dan voornamelijk uit de bewoordingen ‘heeft aangewezen’ – dat lidstaten niet kunnen werken met verplicht aangewezen vertegenwoordiger (J. KONDRING, “Von Scania zu Alder – Ist die fiktive Inlandzustellung in Europa am Ende?”, *EWS* 2013, 131-132). Dit is correct. Bij de weigering van een partij om een vertegenwoordiger aan te wijzen, kunnen de lidstaten de toepassing van de nieuwe Betekeningsverordening niet uitsluiten.

⁵⁴ HvJ 19 december 2012, nr. C-325/11, EU:C:2012:824, *Alder*, nr. 25.

⁵⁵ A. ANTHIMOS, “Fictitious Service of Process in the EU” in A. J. BĚLOHLÁVEK en N. ROZEHNALOVÁ (eds.), *Czech Yearbook of International Law. Volume VIII. Application and Interpretation of International Treaties*, Lex Lata, The Hague 2017, (3) 15-16, nr. 1.15-1.16; J. KONDRING, “Von Scania zu Alder – Ist die fiktive Inlandzustellung in Europa am Ende?”, *EWS* 2013, 134; M. HECKEL, « Die fiktive Inlandszustellung auf dem Rückzug – Rückwirkungen des europäischen Zustellungsrecht auf das nationale Recht », *IPRax* 2008, 224.

⁵⁶ Artikel 7 bis Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening.

⁵⁷ Daarnaast stelde de Commissie de elektronische betekening voor als een passend alternatief voor buitenlandse partijen voor wie dergelijke verplichting (het vinden en bekostigen van een dergelijke gemachtigde in een andere lidstaat) onoverkomelijke bezwaren zou oproepen (art. 15bis Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening).

steeds in strijd is met de Betekeningsverordening om eender welke vorm van fictieve betekening te voorzien bij het verzuim van een partij om een gemachtigd vertegenwoordiger aan te stellen.⁵⁸ Dit mag lidstaten evenwel niet tegenhouden om andere gevolgen te koppelen (zoals een financieel compensatiemechanisme) aan het bewust compliceren van de grensoverschrijdende betekening of kennisgeving.

c Gemachtigd vertegenwoordiger

23. Het nieuwe derde lid van artikel 1 van Verordening nr. 2020/1784 biedt nog een bijkomende mogelijkheid om aan het toepassingsgebied te ontsnappen: *“Deze verordening is niet van toepassing op de betekening of kennisgeving van een stuk in de lidstaat van het forum aan een vertegenwoordiger die gevolmachtigd is door de persoon aan wie een stuk moet worden betekend of ter kennis gegeven, ongeacht de verblijfplaats van die persoon”*. Hoewel het aanstellen van een gemachtigd vertegenwoordiger geen verplichting is, kunnen partijen er wel voor opteren om zo’n vertegenwoordiger aan te stellen. Op die manier kunnen zij ervoor zorgen dat de betekening of kennisgeving enkel aan het procesrecht van de lidstaat van het forum is onderworpen. Dit laat hen bijvoorbeeld toe om de kosten van de vertaling van het stuk uit te sparen.⁵⁹ Bovendien vereist de Verordening zelfs niet dat de vertegenwoordiger specifiek voor de betekening is aangesteld. Het begrip “gevolmachtigd vertegenwoordiger” zou een vlag zijn die vele ladingen dekt (zie *infra*, nr. 26).

24. Op zich brengt die nieuwe bepaling geen revolutie teweeg. Er was reeds een gelijkaardige overweging in de preambule van Verordening nr. 1393/2007 te vinden⁶⁰, zonder dat er daar bindende kracht aan toekwam. De Commissie achtte een wijziging noodzakelijk om rechtszekerheid te scheppen over het wettelijk karakter van deze bepaling.⁶¹ Bovendien is de formulering nu scherper gesteld. Overweging (8) van Verordening nr. 1393/2007 verwees naar de niet-toepasselijkheid van de Verordening op de betekening en de kennisgeving van een stuk aan de gevolmachtigde vertegenwoordiger *“in de lidstaat waar de procedure plaatsvindt”*. Dit leidde tot discussie over de vraag of de uitzondering ook gold in situaties waarin de procedure nog moest worden ingeleid of reeds was

⁵⁸ Zie ook C. HEINZE, “Fiktive Inlandszustellungen und der Vorrang des europäischen Zivilverfahrensrechts”, *IPRax* 2010, (155) 160.

⁵⁹ G. GIELEN en L. VANFRAECHEM, “Betekening” in B. ALLEMEERSCH en T. KRUGER (ed.), *Europees Burgerlijk Procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 230, nr. 10.

⁶⁰ Die bepaling zou er gekomen zijn n.a.v. een arrest van de Nederlandse Hoge Raad van 17 januari 2003. In dat arrest besliste de Hoge Raad dat een woonplaatskeuze niet in de plaats kan komen van een betekening met inachtneming van de voorschriften van de Verordening (HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF1568, *NJ* 2003, 113; 2007, 24, nr. 2.5). Zie ook F. CORNETTE, noot onder HvJ 19 december 2012, *Rev.Crit. DIP* 2012, 707.

⁶¹ Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 13. In Nederland was daar een debat over ontsponnen. Hoewel de Nederlandse Hoge Raad twee keer bevestigde dat de zgn. kantoorbetekening strookte met het doel en de strekking van de Verordening (HR 18 december 2009, ECLI:NL:HR:2009:BK3078, nr. 2.3 en HR 4 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP0006, nr. 2.4), bleven bepaalde auteurs bij het standpunt dat geen bindende kracht mocht worden toegekend aan de considerans. Overweging 8 kon volgens hen niet worden aangevoerd om af te wijken van de bepalingen van de Betekeningsverordening (M. FREUDENTAHL, noot onder HR 18 december 2009, *JBPr* 2010/7, nr. 4; C. KROES, “Kantoorbetekening zet de Bet.-Vo. buiten spel oordeelt de Hoge Raad. Enige kanttekeningen bij Hoge Raad 18 december 2009”, *NIPR* 2010, (210) 212).

afgesloten.⁶² Door de aangepaste formulering in artikel 1, derde lid van Verordening nr. 2020/1784 is het duidelijk dat ook de betekening van de gedinginleiding of gedwongen tenuitvoerlegging via een gevolmachtigd vertegenwoordiger kan gebeuren.

25. Twee aspecten verdienen nog een verdere toelichting. Vooreerst gaat de uitzondering van artikel 1, derde lid niet op in het spiegelbeeldscenario. Indien de partijen zijn overeengekomen dat de betekening of kennisgeving moet gebeuren op de woon- of verblijfplaats van de gevolmachtigd vertegenwoordiger in een andere lidstaat, terwijl de bestemming zijn woonplaats heeft in de lidstaat van het forum, moet de betekening gebeuren volgens de vereisten van de Betekeningsverordening.⁶³ Partijen mogen uiteraard geen misbruik maken van deze techniek door aan te dringen op een betekening in het buitenland indien een kennisgeving in de lidstaat van het forum ook mogelijk was. In dat geval kan een partij namelijk procesrechtsmisbruik plegen, tenzij zij uiteraard een geldige reden heeft voor het kiezen van een betekening in het buitenland.

Daarnaast verduidelijkt overweging (6) van de nieuwe Betekeningsverordening dat de Verordening van toepassing is op de verzending van stukken naar een partij in de andere lidstaat *“indien die betekening of kennisgeving is vereist uit hoofde van het recht van de lidstaat van het forum, ongeacht of een betekening of kennisgeving van het stuk aan de vertegenwoordiger van de partij heeft plaatsgevonden.”* Hoewel er geen verdere aanwijzingen te vinden zijn over de precieze draagwijdte van deze overweging, leiden wij eruit af dat de aanstelling van een vertegenwoordiger geen afbreuk kan doen aan nationaalrechtelijke bepalingen die de betekening aan de geadresseerde zelf vereisen.

26. De nieuwe Betekeningsverordening biedt daarentegen nog altijd geen houvast voor wat betreft de invulling van het begrip ‘gevolmachtigde vertegenwoordiger’.⁶⁴ In het Belgische recht is daar tot nu toe weinig aandacht aan besteed. Aldus moeten wij ons voor verdere inzichten steunen op de Europese en buitenlandse rechtspraak.

De rechtspraak van het Hof van Justitie lijkt dit begrip alleszins ruim te interpreteren. In een recente zaak diende het Hof van Justitie te oordelen over de kwalificatie van een schaderegelaar als een gevolmachtigd vertegenwoordigers. De schaderegelaar is de vertegenwoordiger die een schadeverzekeraar heeft aangesteld in het kader van diens verplichtingen overeenkomstig de artikelen 151 en 152, 1. van Richtlijn 2009/128/EG.⁶⁵ Volgens het Hof zou het in strijd zijn met de doelstelling om een doeltreffende schadeloosstelling van de slachtoffers van ongevallen met motorrijtuigen te waarborgen indien de schaderegelaar niet in staat zou zijn om betekeningen in ontvangst te nemen van

⁶² Voor Nederland, zie M. FREUDENTHAHL, noot onder HR 18 december 2009, *JBPr* 2010/7, nr. 4; R. HENDRIKSE et al, “Kroniek Burgerlijk Procesrecht 2009”, *Advocatenblad* 2009, 26 mei 2011, onder v° dagvaarding. Voor Duitsland, zie T. RAUSCHER, “EG-ZustellVO Art. 1 Anwendungsbereich” in *Münchener Kommentar zur ZPO*, Beck, München, 2017, nr. 7.

⁶³ Zie T. RAUSCHER, “EG-ZustellVO Art. 1 Anwendungsbereich” in *Münchener Kommentar zur ZPO*, Beck, München, 2017, nr. 7.

⁶⁴ R. HENDRIKSE et al, “Kroniek Burgerlijk Procesrecht 2009”, *Advocatenblad* 2009, 26 mei 2011, onder v° dagvaarding.

⁶⁵ Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II), PB L 335, 17 december 2009.

stukken waarmee een geding wordt ingeleid betreffende een uit een verkeersongeval ontstane vordering. Aldus besloot het Hof dat een schaderegelaar moet worden beschouwd als een gevolmachtigde vertegenwoordiger aan wie gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken betekend of ter kennisname kunnen worden afgegeven.⁶⁶

Deze uitspraak situeert zich echter binnen het specifieke kader van Richtlijn 2009/128/EG, dat voorziet in een geharmoniseerd toezicht van verzekeringsondernemingen, zodat de redenering niet zonder meer door te trekken is naar andere gevallen. Het zal dus aan de nationale rechterlijke instanties toekomen om op basis van hun eigen nationale recht, met inbegrip van de regels van het internationaal privaatrecht, te beoordelen wat een gevolmachtigd vertegenwoordiger is.⁶⁷

Een andere categorie die in ieder geval in aanmerking zou komen, zijn de bestuurders of wettelijke organen van vennootschappen.⁶⁸ Een arrest van het Franse Hof van Cassatie van 20 november 2012 illustreert dat op treffende wijze. Een vennootschap met zetel in het Verenigd Koninkrijk beweerde dat de betekening door een Franse vennootschap van een stuk niet rechtsgeldig kon plaatsvinden op de woonplaats van één van haar medebestuurders in Frankrijk. Zij veronderstelde dat het stuk, vergezeld van een vertaling, zou moeten worden betekend in het Verenigde Koninkrijk. De appelrechters oordeelden evenwel dat de afgifte van het stuk aan de wettelijke vertegenwoordiger in Frankrijk rechtsgeldig was. Het Hof van Cassatie bevestigde dit oordeel. Volgens het Hof hadden de appelrechters terecht besloten dat de bepalingen van Verordening nr. 1393/2007 niet van toepassing waren.⁶⁹

27. Een nauwverwante vraag is in hoeverre een *woonplaatskeuze* de mogelijkheid biedt om niet onder de werkingssfeer van de Betekeningsverordening te vallen. Naar Belgisch recht bestaat er een duidelijk verschil tussen enerzijds een woonplaatskeuze en anderzijds de aanstelling van een gevolmachtigde vertegenwoordiger. Een woonplaatskeuze leidt er enkel toe dat stukken kunnen betekend worden op een bepaalde locatie, terwijl een vertegenwoordiging (afhankelijk van de soort) ertoe kan leiden dat de vertegenwoordiger materieel- of procesrechtelijke handelingen mag stellen (materieelrechtelijke vertegenwoordiging, mandaat *ad litem* of *mandaat ad agendum*).⁷⁰

⁶⁶ HvJ 27 februari 2020, C-25/19, EU:C:2020:126, *Corporis t. Gelfion Insurance*, nrs. 40-41. Het Hof van Justitie oordeelde op gelijkaardige wijze over de vraag zich of de schaderegelaar aangesteld overeenkomstig artikel 21, 1. van Richtlijn 2009/103/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid (PB L 263, 7 oktober 2009) gezien kan worden als een gevolmachtigde vertegenwoordiger. De doelstelling om slachtoffers in iedere lidstaat ongeacht de plaats van vestiging van de verzekeraar een gelijke bescherming te bieden bracht het Hof tot dat besluit (HvJ 10 oktober 2013, C-306/12, EU:C:2013:650, *Spedition Welter t. Avanssur*, nrs. 19-23).

⁶⁷ B. SUJECKI, "Zustellung an den Prozessbevollmächtigten der Vorinstanz in grenzüberschreitenden Fällen", *EWS* 2010, 526-527.

⁶⁸ Voor zover zij over een passieve vertegenwoordigingsmacht beschikken (zie hierover o.m. B. TILLEMANS en N. VANDAMME, *Proceshandelingen van en tegen vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2020, 222-223, nr. 251).

⁶⁹ Cass. fr. (Com.) 20 november 2012, n° 11-17.653 (n° 1161 F-P+B)) Zie ook V. Avena-Robardet, « Notification à une société étrangère : droit applicable », *Recueil Dalloz* 2012 p.2811

⁷⁰ S. SOBRIE, *Procederen qualitate qua*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 72-73, nrs. 70-71 en voornamelijk 82-83, nrs. 82-83.

Aangezien het mogelijk is om via de aanstelling van een gevolmachtigde vertegenwoordiger aan de werkingssfeer van de Betekeningsverordening te ontsnappen, lijkt niets te verhinderen dat dit ook het geval is bij een woonplaatskeuze in de forumlidstaat, op voorwaarde dat een woonplaatskeuze volgens het nationale recht van die lidstaat de bevoegdheid omvat om de desbetreffende betekening te ontvangen.⁷¹ Indien personen met woonplaats of zetel in het buitenland in België woonplaats kiezen, zal de betekening op deze gekozen woonplaats moeten worden verricht (art. 111 BW en art. 39 *juncto* artikel 40 Ger.W.).⁷² De Betekeningsverordening is dan niet van toepassing, omdat bij een woonplaatskeuze in de forumlidstaat er strikt genomen geen grensoverschrijdende betekening plaatsvindt. Nationale wetgevers zouden zo'n woonplaatskeuze wel niet zomaar mogen opleggen.⁷³ Een verplichte woonplaatskeuze zou even goed kunnen leiden tot een fictieve betekening. Hetzelfde geldt wanneer de lidstaat nadelige gevolgen koppelt aan de niet-naleving van de verplichte

⁷¹ Het Franse Hof van Cassatie moest bijvoorbeeld in 2010 oordelen over een situatie waarbij een Frans vonnis betekend was bij de in Frankrijk gevestigde advocaat van een Italiaanse vennootschap. Het Hof oordeelde dat de woonplaatskeuze bij een advocaat niet de mogelijkheid bood om ook bij deze advocaat betekeningen te doen. De advocaat had een bijzonder mandaat moeten krijgen om documenten te kunnen ontvangen (Cass.fr. 2 december 2010, nr. 09-65.987). Aangezien dat niet gebeurd was, had aan de Italiaanse vennootschap moeten worden betekend (J.-M. SOMMER en L. LEROY-GISSINGER, « Chronique de jurisprudence de la Cour de cassation », *Recueil Dalloz* 2011, nr. 5). In België brengt de woonplaatskeuze, zoals gezegd, wel de mogelijkheid mee om op deze gekozen woonplaats stukken te laten betekenen.

⁷² Cass. 9 januari 1997, Arr.Cass. 1997, 52; Cass. 12 september 2000, Arr.Cass. 2000, 1342; B. MAES, "De niet-verplichte betekening aan de gekozen woonplaats..." (noot onder Cass. 26 februari 2010), *RABG* 2010, (703) 705; L. SAMYN, "Artikel 1 Verord. (EG) nr. 1393/2007 E.P. en de Raad 13 november 2007" in I. COUWENBERG et al (eds.), *Guiding Internationaal Privaatrecht*, Brussel, Larcier, 2014, nr. 2. Het Hof van Cassatie verwijst in de aangehaalde rechtspraak steeds naar artikel 40, vierde lid Ger.W. Deze bepaling luidde als volgt: "De betekening in het buitenland of aan de procureur des Konings is ongedaan indien de partij op wier verzoek ze verricht is, de woonplaats of de verblijfplaats of de gekozen woonplaats van degene aan wie betekend wordt, in België of, in voorkomend geval in het buitenland, kende". Hoewel deze bepaling is opgeheven door Potpourri VI, behoudt de rechtspraak van het Hof van Cassatie zijn gelding. Door de invoering van art. 47bis Ger.W. is art. 40 Ger.W. momenteel in zijn volledigheid voorgeschreven op straffe van nietigheid. Het eerste lid van art. 40 Ger.W. schrijft voor dat de gerechtsdeurwaarder een afschrift van de akte naar de buitenlandse woonplaats van een geadresseerde kan versturen wanneer deze geen gekende woonplaats, verblijfplaats, of gekozen woonplaats heeft in België. Hieruit volgt dat zolang er een gekende woonplaats, verblijfplaats of gekozen woonplaats is in België, de gerechtsdeurwaarder (nog steeds) op straffe van nietigheid op dit adres zal moeten betekenen, ook al is er een buitenlands adres. De gerechtsdeurwaarder mag slechts overgaan tot betekening in het buitenland voor zover er geen binnenlandse betekening mogelijk is. Het tweede lid van artikel 40 Ger.W. bepaalt vervolgens dat aan de procureur des Konings mag worden betekend voor zover degene aan wie moet worden betekend, geen gekende woonplaats, verblijfplaats of gekozen woonplaats heeft in België, noch in het buitenland. Hieruit volgt eveneens dat van zodra er een gekende woonplaats, verblijfplaats of gekozen woonplaats is in België of in het buitenland, op straffe van nietigheid (nog steeds) niet aan de procureur des Konings mag worden betekend. Het voorschrift van artikel 40, vierde lid Ger.W. – dat geschrapt is – blijft dan ook verder bestaan in de eerste twee leden van artikel 40 Ger.W. De wetwijziging zou voor dit punt dan ook geen aanleiding mogen geven tot verdere problemen (*contra* F.-G. CASPAR, « La loi « pot-pourri VI » et l'élection de domicile : une modification législative impromptue », *JT* 2020, (611) 613, nr. 12, die meent dat door de afschaffing van het vierde lid, de wet ook geen betekeningvoorschrift meer zou bevatten).

⁷³ In dat verband rijst de vraag naar de verenigbaarheid van artikel 2:147 WvV met het systeem van de nieuwe Betekeningsverordening. Volgens deze bepaling worden de leden van het bestuursorgaan, de dagelijks bestuurders, de commissarissen en de vereffenaars die hun woonplaats in het buitenland hebben "geacht voor de gehele duur van hun taak woonplaats te kiezen op de statutaire zetel van de rechtspersoon". Enerzijds leidt de verplichte woonplaatskeuze ertoe dat deze personen niet langer kunnen genieten van de waarborgen van de Betekeningsverordening. Anderzijds hebben zij er uitdrukkelijk voor gekozen om een bepaalde positie op te nemen in de betreffende vennootschap, waaruit de wil zou kunnen worden afgeleid om op de zetel van de vennootschap woonplaats te kiezen.

woonplaatskeuze. Het voorgaande is nu juist wat het Hof van Justitie via haar strikte *Alder*-rechtspraak heeft willen voorkomen (zie *supra*, nr. 19-22).

B. Territoriaal toepassingsgebied

28. De nieuwe Betekeningsverordening is van toepassing vanaf 1 juli 2022 in alle lidstaten van de Europese Unie. Hoewel Denemarken oorspronkelijk niet gebonden was door Verordening nr. 1348/2000, sloot het land in 2005 een overeenkomst met de Europese Unie om deze Verordening toe te passen.⁷⁴ Ingevolge artikel 3 van deze overeenkomst kan het beslissen om toekomstige wijzigingen al dan niet aan te nemen. Denemarken heeft reeds op 22 december 2020 laten weten dat de nieuwe Betekeningsverordening ook voor haar van toepassing zal zijn.⁷⁵

29. Het Verenigde Koninkrijk is ten gevolge van de *Brexit* niet langer onderworpen aan het regime van Verordening nr. 1393/2007, noch zal het gebonden zijn door de nieuwe Betekeningsverordening als deze in werking treedt. Voor de grensoverschrijdende betekening van en naar het Verenigd Koninkrijk geldt het Haags Betekeningsverdrag.⁷⁶ Dit verdrag is door Groot-Brittannië getekend op 10 december 1965 en geratificeerd op 17 november 1967. Dit verdrag is eveneens getekend en geratificeerd door België.

II. Overige algemene bepalingen

A. Verzendende en ontvangende instanties

30. Zoals hierna wordt toegelicht (zie *infra*, nrs. 36), besteedt de nieuwe Betekeningsverordening de meeste aandacht aan de betekening of kennisgeving van stukken via verzendende en ontvangende instanties, met de ondersteuning van een centraal coördinerend orgaan. Net zoals onder Verordening nr. 1348/2000 en Verordening nr. 1393/2007 moet elke lidstaat de ambtenaren, autoriteiten of andere personen aanwijzen die bevoegd zijn om stukken te verzenden ter betekening of kennisgeving (artikel 3, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening). Deze instellingen worden de verzendende instanties genoemd. In België zijn de gerechtsdeurwaarders de verzendende instanties voor de te betekenen stukken. De griffies van de vrederechten en politierechtbanken, rechtbanken van eerste aanleg, ondernemingsrechtbanken, arbeidsrechtbanken, hoven van beroep, arbeidshoven en het Hof van Cassatie evenals het Openbaar Ministerie en het arbeidsauditoraat zijn de bevoegde verzendende instanties voor de ter kennis te geven stukken.⁷⁷

⁷⁴ Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en het Koninkrijk Denemarken betreffende de betekening en de kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of handelszaken, 17 november 2005, PB L 300/55.

⁷⁵ Dit is gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie: Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en het Koninkrijk Denemarken betreffende de betekening en de kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, 21 januari 2021, PB L 19/1.

⁷⁶ Convention of 15 november 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters.

⁷⁷ Zie e-justice.europa.eu/content_serving_documents-373-be-nl.do?member=1 (geraadpleegd op 3 augustus 2021).

Daarnaast stellen lidstaten op gelijkaardige wijze een ontvangende instantie aan die bevoegd is om buitenlandse gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken in ontvangst te nemen (artikel 3, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). In België treden de gerechtsdeurwaarders binnen hun ambtsgebied op als ontvangende instantie.⁷⁸

Ten slotte wijzen de lidstaten een centraal orgaan aan dat de verzendende instanties informatie verschaft, oplossingen zoekt voor problemen die zich tijdens de verzendingen van stukken kunnen voordoen en in uitzonderlijke omstandigheden zelf een aanvraag voor betekening of kennisgeving aan de ontvangende instanties kan doorsturen (artikel 4 nieuwe Betekeningsverordening). In België is dat de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders.⁷⁹

B. De te gebruiken communicatiemiddelen

31. Een belangrijke vernieuwing is te vinden in de artikelen 5 en 6 van Verordening nr. 2020/1784. Waar Verordening nr. 1393/2007 toeliet om documenten “*langs elke passende weg*” toe te zenden⁸⁰, verplichten deze bepalingen de verzendende en ontvangende instanties en de centrale organen nu om te communiceren via een gedecentraliseerd IT-systeem (art. 5, eerste lid van de nieuwe Betekeningsverordening). Dit systeem moet gebaseerd zijn op een oplossing zoals e-CODEX.⁸¹ Deze digitale infrastructuur beoogt de veilige uitwisseling van informatie op het gebied van justitie binnen de EU mogelijk te maken door de officiële instanties van de lidstaten met elkaar in contact te brengen. Het bestaat uit een platform dat de informaticasystemen van de verschillende overheden van de lidstaten met elkaar verbindt. De lidstaten zijn niet verplicht om hetzelfde IT-systeem te gebruiken. Er is geen centrale “hub” die gegevens doorgeeft zoals in een gecentraliseerd systeem. Aldus zullen er bij de communicatie via dit systeem geen derde-partijen, noch EU-instellingen betrokken zijn (overweging (10) nieuwe Betekeningsverordening). De Verordening voorziet in een opvangnet bij een tijdelijke verstoring van het digitaal systeem (art. 5, vierde lid nieuwe Betekeningsverordening).

Deze wijziging is er gekomen omdat uit evaluaties bleek dat de communicatie tussen de verschillende instanties tekortschoot en niet voldoende snel verliep.⁸² Zo blijkt uit het evaluatieverslag van de Commissie dat, hoewel Verordening nr. 1393/2007 de betekening of kennisgeving in vergelijking met

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Vgl. als illustratie voor de veranderde tijdsgeest: “*Zo wordt het gebruik van de fax op dit ogenblik meer en meer aanvaard. De lidstaten die de verzendingen via bijvoorbeeld e-mail juridisch geldig verklaren, zijn daarentegen nog een zeldzaamheid*” (R. DUJARDIN, “Wie eist, die reist” – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken” in J. ERAUW en P. TAELEMAN (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, (3) 10).

⁸¹ Meer informatie over de werkwijze van e-CODEX staat te lezen op de volgende website: www.e-codex.eu/. Door de toevoeging van “zoals” in art. 5, eerste lid van de nieuwe Betekeningsverordening wil de Europese wetgever zich niet vastpinnen op één enkel systeem en zo technologische ontwikkelingen uitsluiten (O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *RIW* 2021, (473) 478). Toch valt het te verwachten dat dit e-CODEX zich voortzet, aangezien de Commissie een voorstel heeft aangenomen om de verdere ontwikkeling en het onderhoud ervan toe te vertrouwen aan het Agentschap van de EU voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht (EU-LISA) (zie eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=COM:2020:710:FIN).

⁸² Toelichting bij Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 3.

Verordening nr. 1348/2000 “matig” had versneld, de verzending van stukken naar het buitenland toch nog altijd relatief veel tijd in beslag nam. In de meeste gevallen ging het om meerdere maanden.⁸³ Omwille van deze redenen is er dan ook besloten om nieuwe technologieën te omarmen en de communicatie tussen de centrale autoriteiten en instanties van de lidstaten digitaal te laten verlopen. Via deze technieken kan de betekening of kennisgeving (hopelijk) efficiënter en sneller plaatsvinden.⁸⁴

32. De Commissie is verantwoordelijk voor het vaststellen van uitvoeringshandelingen met betrekking tot het gedecentraliseerde IT-systeem (art. 25 nieuwe Betekeningsverordening). De Commissie bepaalt daarbij aan welke voorwaarden de IT-systemen zullen moeten voldoen. Dit doet de Commissie uiterlijk tegen 23 maart 2022 (art. 25, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). De lidstaten mogen hun eigen nationaal IT-systeem gebruiken, maar de Commissie zal een referentie-implementatiesoftware ontwikkelen die lidstaten kunnen gebruiken in plaats van hun eigen software (art. 27 nieuwe Betekeningsverordening).

Bij het opbouwen van dit digitaal systeem zullen de Commissie en de lidstaten alleszins rekening moeten houden met de beginselen van gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstellingen overeenkomstig Verordening (EU) 2018/1725⁸⁵ en Verordening (EU) 2016/678⁸⁶ (hierna: AVG). De nieuwe Betekeningsverordening stelt de centrale autoriteiten en instanties aan als verwerkingsverantwoordelijken in de zin van de AVG (art. 31, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). De verwerkingsverantwoordelijke heeft onder meer tot taak om passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om de rechten en vrijheden van natuurlijke personen te beschermen, maar eveneens om een voldoende beveiligingsniveau te waarborgen (artikelen 24, eerste lid en 32, eerste lid AVG). Tevens heeft de verwerkingsverantwoordelijke een belangrijke plicht bij het melden van inbreuken (artikel 34 AVG).

De lidstaten zullen de kosten moeten dragen van de installatie, exploitatie en het onderhoud van de door hun gebruikte onderdelen van het gedecentraliseerde IT-systeem, evenals de kosten voor de installatie van de toegangspunten die zorgen voor de verbinding tussen de verschillende landen (art. 28 nieuwe Betekeningsverordening).

⁸³ Evaluatieverslag van de Commissie, 9-10.

⁸⁴ Werkdocument van de diensten van de Commissie, samenvatting van de effectenbeoordeling bij een voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (de betekening en kennisgeving van stukken), SWD(2018) 286, 31 mei 2018, 3.

⁸⁵ Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39).

⁸⁶ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

33. Voorts verklaart de nieuwe Betekeningsverordening het algemene juridisch kader voor het gebruik van gekwalificeerde vertrouwensdiensten in de zin van Verordening nr. 910/2014 (hierna: eIDAS-Verordening⁸⁷) toepasbaar op de te betekenen of ter kennis te geven stukken, aanvragen, bevestigingen, ontvangstbewijzen, certificaten en mededelingen die via het gedecentraliseerde IT-systeem worden verzonden (art. 5, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Wanneer deze documenten een handtekening van een natuurlijke persoon of stempel van een rechtspersoon vereisen, kan deze worden vervangen door een gekwalificeerde elektronische handtekening (art. 1, 12° eIDAS-Verordening) of een gekwalificeerde elektronische zegel (art. 1, 27° eIDAS-Verordening). Dergelijke handtekening moet voldoen aan een hele reeks eisen zoals opgesomd in de bijlagen bij de eIDAS-Verordening. Op dit moment is de meest voorkomende verschijningsvorm van de gekwalificeerde elektronische handtekening nog steeds deze die steunt op het gebruik van de elektronische identiteitskaart.⁸⁸

De Verordening bepaalt ten slotte dat lidstaten of gerechtelijke instanties aan de stukken die via het gedecentraliseerde IT-systeem worden verzonden geen rechtsgevolgen mogen ontzeggen noch dat zij deze ontoelaatbaar zouden mogen verklaren als bewijsmiddel louter omdat zij in elektronische vorm verzonden zijn (art. 6 nieuwe Betekeningsverordening). Een gelijkaardig non-discriminatiebeginsel was ook reeds te vinden in artikel 46 van de eIDAS-Verordening. Deze bepaling heeft tot doel om de elektronische verzending van stukken te bevorderen. Zelfs als elektronische documenten volgens het nationale recht van de ontvangende staat niet worden erkend of slechts worden erkend na een specifieke authenticatie, mogen lidstaten dergelijke voorwaarden niet opleggen voor de elektronische documenten die ontvangen zijn via het gedecentraliseerde IT-systeem.⁸⁹ Toch doet artikel 6 geen afbreuk aan de nationaalrechtelijke regels die de rechtsgevolgen van gerechtelijke of buitengerechtelijke stukken of de toelaatbaarheid ervan als bewijsmiddel vaststellen. De nieuwe Betekeningsverordening heeft namelijk niet tot doel om het bewijsrecht over de verschillende lidstaten heen te harmoniseren.

C. Bijstand bij het achterhalen van adressen

34. Een andere belangrijke innovatie is de bijstandsverplichting voor lidstaten bij het achterhalen van onbekende adressen (artikel 7 nieuwe Betekeningsverordening). Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie bleek reeds dat de betrokken partijen steeds het nodige moeten doen teneinde het adres van de bestemming te achterhalen.⁹⁰ Het was echter niet altijd duidelijk wat deze proceslast concreet

⁸⁷ Verordening EP en Raad, nr. 910/2014, 23 juli 2014 betreffende de elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG, *Pb.L.* 19 januari 2001, afl. 13, 12-20.

⁸⁸ J.-B. HUBIN, "La preuve électronique: développements récents et perspectives futures" in C. DELFORGE, *La preuve en droit privé: quelques questions spéciales*, Brussel, Larcier, 2017, (90) 100, nr. 9. W. VANDENBUSSCHE, "Het nieuw bewijsrecht: aandachtspunten voor de notariële praktijk" in VLANOT BY FEDNOT (ed.), *Vlanot Jaarboek 2020*, Antwerpen, Intersentia, 2021, (7) 34, nr. 44.

⁸⁹ O.L. KNÖFEL, "Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)", *R/W* 2021, (473) 479

⁹⁰ Het Hof van Justitie oordeelde met verwijzing naar de Betekeningsverordening nr. 1393/2007 dat een verstekvonnis aan de verweerder openbaar, d.w.z. niet aan zijn persoonlijke verblijfplaats maar aan een openbare instantie van een lidstaat (zoals bijvoorbeeld in België aan de procureur des Konings), mag worden betekend mits het gerecht zich ervan heeft vergewist dat *alle nodige stappen zijn ondernomen* om de verweerder te vinden (HvJ 15 maart 2012, C-292/10, EU:C:2012:142, *de Visser*, nrs. 54-55).

inhiel. De Verordening legt nu vast op welke manieren *de lidstaten* bijstand kunnen én moeten verlenen bij het achterhalen van adressen. Deze bijstandsverplichting heeft tot doel om de toepassing van de Verordening in zoveel mogelijk gevallen te verzekeren. Slechts wanneer het adres na voldoende inspanning niet is gevonden, valt de betekening buiten het toepassingsgebied van de Betekeningsverordening.⁹¹

Lidstaten hebben de keuze uit drie methodes, waarvan ze er minstens één moeten kiezen. Lidstaten melden hun gekozen methode bij de Commissie. De drie methodes waarvan de Verordening melding maakt zijn (1) het aanduiden van autoriteiten waarbij verzendende autoriteiten een verzoek kunnen indienen om het adres te achterhalen van diegene aan wie betekend moet worden⁹²; (2) het mogelijk maken voor onderdanen van andere lidstaten om rechtstreeks via een formulier een verzoek in te dienen bij de bevolkingsregisters of andere databanken teneinde adressen te achterhalen⁹³; of (3) via het Europees e-justitieportaal gedetailleerde informatie verstrekken over de manier waarop adressen kunnen worden achterhaald (artikel 7, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening). Het valt op dat de drie opties op dit moment allerm minst gelijkwaardig zijn. De derde optie is niets meer dan een zuiver informatieve maatregel, die aanzienlijk minder belastend is dan de eerste twee opties. De toekomst zal moeten uitwijzen welke inspanningen de lidstaten bereid zullen zijn te leveren.

III. Vijf wijzen van betekening of kennisgeving van stukken

35. De nieuwe Betekeningsverordening stelt vijf methodes⁹⁴ vast op basis waarvan de bevoegde instanties of in bepaalde gevallen de procespartijen zelf, de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken kunnen verrichten. Er bestaat geen rangorde tussen die verschillende methodes.⁹⁵ Daarnaast laat het Hof van Justitie ook de cumulatie van verschillende betekeningen toe. Indien partijen hiervan gebruik maken en er twee betekeningen of kennisgevingen plaatsvonden, moet voor de berekening van eventuele procestermijnen de datum van de eerste geldige⁹⁶ betekening in rekening

⁹¹ Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 9.

⁹² In dat geval heeft de Verordening voorzien in een nieuw formulier B, waarvan het gebruik slechts facultatief en niet verplicht is. De aangezochte lidstaat antwoordt (eveneens alleen facultatief) met het nieuwe formulier C.

⁹³ Waar in Duitsland de toegang tot het bevolkingsregister niet al te zeer beperkt is, is dat in Nederland bijvoorbeeld wel het geval (B. SUJECKI, "Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung", *EuZW* 2021, (286) 288).

⁹⁴ Een andere methode die duidelijk nog niet aan de orde is, maar wel reeds als denkspoor in de rechtsleer naar voren is gebracht, is betekening via sociale media. Zie C. VANLEENHOVE, "Service of Process via Social Media: Exploring the Use of Social Media Platforms to Provide Notice to Defendants in Civil Cases in Belgium", *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* 2019, 71-119.

⁹⁵ HvJ 9 februari 2006, C-473/04, EU:C:2006:96, *Plumex*, nrs. 20-22. Zie hiervoor ook eerdere rechtspraak en rechtsleer: Gent 12 september 2003, *Tijdschrift@ipr.be* 2004, afl. 3, 43; I. BAMBUST, "Dwarsdoorsnede van de betekeningsovereenkomst" (noot onder Gent 12 september 2003), *Tijdschrift@ipr.be* 2004, afl. 3, 73-74, nrs. 6-7; G. DE LEVAL en M. LEBOS, "Signifier en Europe sur la base du Règlement 1348/2000 – bilan après un an et demi d'application", in *Imperat Lex – Liber Amicorum Pierre Marchal*, Brussel, Larcier, 2003, 264;.

⁹⁶ Wanneer een procespartij twee betekeningen overeenkomstig de Betekeningsverordening laat verrichten waarbij de eerste betekening ongeldig is, dan zal voor de termijnberekening de datum van de tweede betekening in rekening worden genomen (Kh. Antwerpen 11 december 2018, *Tijdschrift@ipr.be*, afl. 1, 71).

genomen worden.⁹⁷ Op dit vlak heeft de nieuwe Betekeningsverordening geen wijzigingen teweeggebracht.

A. Betekening of kennisgeving via de verzendende en ontvangende instanties

36. De wijze van grensoverschrijdende betekening of kennisgeving waaraan de Betekeningsverordening de meeste aandacht besteedt, steunt op de uitwisseling van documenten tussen de verzendende en de ontvangende instanties. Voor deze methode van betekening of kennisgeving brengt de nieuwe Betekeningsverordening geen grote wijzigingen teweeg, behalve dan de verplichting om in de toekomst gebruik te maken van het gedecentraliseerde IT-systeem (zie *supra*, nr. 31). Hierna volgt niettemin een korte uiteenzetting van deze betekenings- en kennisgevingsmethode, waarbij wij de aandacht vestigen op een aantal punctuele veranderingen.

37. De eerste stap bestaat logischerwijze uit de verzending van het stuk door de verzendende instantie (bijvoorbeeld een Belgische deurwaarder of griffie) naar de ontvangende instantie (bijvoorbeeld het openbaar ministerie bij de rechtbank van eerste aanleg in Athene). Dat gebeurt samen met een aanvraag door middel van formulier A zoals voorzien in Bijlage I van de Verordening (artikel 8, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Na ontvangst van het stuk stuurt de ontvangende instantie een ontvangstbevestiging (ofwel automatisch via het gedecentraliseerde IT-systeem, ofwel met andere middelen, maar dan wel zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen de zeven dagen). De ontvangende instantie kan contact opnemen met de verzendende instantie indien bepaalde gegevens ontbreken. De verzendende instantie kan dit tekort dan herstellen (artikel 10 nieuwe Betekeningsverordening).

Het is mogelijk dat de ontvangende instantie vaststelt dat de aanvraag voor de betekening of kennisgeving duidelijk buiten het toepassingsgebied van de Betekeningsverordening valt. In dat geval stuurt zij de documenten terug naar de verzendende instantie (artikel 10, derde lid nieuwe Betekeningsverordening). Indien de ontvangende instantie niet territoriaal bevoegd is voor de betekening of kennisgeving, stuurt zij de stukken door naar de bevoegde instantie en brengt zij de verzendende instantie hier eveneens van op de hoogte (artikel 10, vierde lid nieuwe Betekeningsverordening).⁹⁸

38. Na ontvangst van het stuk doet de ontvangende instantie het nodige om het stuk te laten betekenen of ter kennis te geven. Dat gebeurt hetzij overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat⁹⁹, hetzij overeenkomstig het recht van de verzendende lidstaat indien dit een specifieke betekeningvorm vereist

⁹⁷ HvJ 9 februari 2006, C-473/04, EU:C:2006:96, *Plumex*, nr. 31. Zie ook: Gent 12 november 2007, *P&B* 2008, 141; Kh. Brussel 1 oktober 2010, *JLMB* 2011, 1189.

⁹⁸ In de praktijk zouden ontvangende instanties deze verplichting echter niet naleven en de stukken terugsturen naar de verzendende instanties (I. BAMBUST, "Dwarsdoorsnede van de betekeningverordening" (noot onder Gent 12 september 2003), *Tijdschrift@ipr.be* 2004, afl. 3, 72, nr. 5). Het achterhalen van de territoriaal bevoegde instantie is vaak geen gemakkelijke opgave gezien hierover geen gecentraliseerde gegevens beschikbaar worden gesteld.

⁹⁹ Voor België is dat bijvoorbeeld de betekening aan de persoon (art. 33 Ger.W.), de betekening aan de woonplaats (art. 35 Ger.W.) of de betekening door achterlating van het afschrift aan die woonplaats (art. 38 Ger.W.).

én deze met het recht van de aangezochte lidstaat verenigbaar is (art. 11, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).

Die betekening of kennisgeving vindt zo spoedig mogelijk plaats en in ieder geval binnen de maand na ontvangst van het stuk (art. 11, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening).¹⁰⁰ Die termijn van één maand is een uiterste datum. Met het oog op de snelheid van de verzending zou de betekening of kennisgeving van een stuk eigenlijk binnen enkele dagen na ontvangst van het stuk moeten geschieden.¹⁰¹ Indien er kosten worden gemaakt voor de betekening of kennisgeving, dan vallen deze ten laste van de aanvrager (art. 15, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening).

39. Wanneer alle formaliteiten met betrekking tot de betekening of kennisgeving van het stuk in kwestie zijn vervuld, stelt de ontvangende instantie een certificaat op van betekening of kennisgeving (door middel van formulier K) en zendt zij dit aan de verzendende instantie toe (art. 14, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).¹⁰²

Indien de betekening niet heeft kunnen plaatsvinden binnen één maand na ontvangst van de stukken, brengt de verzendende instantie de ontvangende instantie daarvan op de hoogte (art. 11, eerste lid, a) nieuwe Betekeningsverordening). Dit gebeurt via het certificaat van niet-betekening of niet-kennisgeving (eveneens door middel van formulier K).¹⁰³ Daarnaast voorziet de Verordening in twee nieuwe facultatieve formulieren. Formulier I biedt de verzendende instantie de mogelijkheid om informatie te verzoeken wanneer de aanvraag is verzonden, maar zij nog geen informatie heeft ontvangen over de betekening of kennisgeving dan wel niet-betekening of niet-kennisgeving. Via formulier J zal de ontvangende instantie daarop antwoorden en inlichtingen verschaffen over de stand van zaken. De ontvangende instantie blijft intussen wel het nodige doen om de betekening toch nog uit te voeren indien de betekening of kennisgeving binnen een redelijke termijn *mogelijk lijkt* (art. 11, tweede lid, b) nieuwe Betekeningsverordening).¹⁰⁴ Om een in tijd onbeperkte verplichting voor de ontvangende instantie te

¹⁰⁰ Merk op dat de ontvangst door de ontvangende instantie niet geldt als betekening of kennisgeving. Deze vindt pas plaats wanneer de ontvangende instantie de eigenlijke betekening of kennisgeving heeft laten voltooien (Kh. Antwerpen 2 juli 2015, *Tijdschrift@ipr.be* 2015, afl. 3, 62). Voor wat betreft de termijnberekening gelden wel bijzondere regels, zie *infra* nr. 65 e.v..

¹⁰¹ Overweging (21) Verordening nr. 2020/1784 bepaalt, net zoals overweging 13 Verordening nr. 1393/2007.

¹⁰² Dit gebeurt samen *een afschrift van het stuk waarvan de betekening of kennisgeving is verricht indien de verzendende instantie verzocht heeft om dergelijk afschrift in papieren vorm samen met het in artikel 14 bedoelde certificaat terug te zenden*

¹⁰³ De autoriteiten van sommige aangezochte lidstaten zullen in het kader van de bijstandsverplichting op eigen initiatief bij bevolkingsregisters of andere databanken informatieverzoeken met betrekking tot adressen indienen ingeval het adres in de aanvraag om betekening of kennisgeving niet correct is (Art. 7, tweede lid, punt c Verordening nr. 2020/1784). In dat geval informeren zij de verzendende instantie via het certificaat van niet-betekening of niet-kennisgeving van stukken of zij dergelijke aanvraag hebben gedaan (overweging (19) Verordening nr. 2020/1784).

¹⁰⁴ Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de verweerder door vakantie niet thuis was of om zakelijke redenen niet op kantoor was (overweging (22) Verordening nr. 2020/1784). Als het duidelijk is dat de geadresseerde niet meer te bereiken is op de plaats van bestemming, zal de ontvangende lidstaat niet moeten blijven proberen te betekenen of ter kennis te geven.

vermijden, kan de verzendende instantie met gebruikmaking van formulier A een uiterste termijn opnemen waarna de betekening of kennisgeving niet langer nodig is.¹⁰⁵

In het geval de geadresseerde zijn weigeringsrecht heeft uitgeoefend (zie *infra*, nr. 53 e.v.), dan brengt de ontvangende instantie de verzendende instantie hiervan onmiddellijk op de hoogte. Dit gebeurt eveneens via een certificaat van niet-betekening of niet-kennisgeving door middel van formulier K (art. 12, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).

40. Voor het niet-naleven van de termijn voor het aanleveren van een ontvangstbevestiging (art. 10, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening) en de termijn voor het laten betekenen of kennisgeven van een gerechtelijk stuk (art. 11, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening) bevat de Verordening geen sancties, noch vermeldt de Verordening uitdrukkelijk dat het nationale recht in een sanctie kan voorzien. Nochtans werd in het verleden reeds aangekaart dat de afwezigheid van enige afdwinging met betrekking tot de termijnen potentieel de doeltreffendheid van de Verordening zou aantasten.¹⁰⁶

B. Consulaire of diplomatieke betekening

41. De nieuwe Betekeningsverordening bepaalt dat in uitzonderlijke gevallen de verzending van de stukken kan gebeuren via diplomatieke of consulaire kanalen (artikel 16 nieuwe Betekeningsverordening). Dit vormt een uitzondering op artikel 3, eerste lid van de nieuwe Betekeningsverordening waarbij de lidstaten bepaalde autoriteiten moeten aanwijzen om de stukken te verzenden naar andere lidstaten ter betekening of kennisgeving (zie *supra*, nr. 30). Deze uitzondering betreft dus niet zozeer een specifieke betekeningwijze, maar eerder een bijzondere toepassing van de hierboven onder A. beschreven betekeningwijze.

De verzending van stukken via diplomatieke of consulaire kanalen is slechts mogelijk in uitzonderlijke gevallen. De Verordening definieert niet wat onder deze term begrepen wordt. Een verdere zoektocht naar de ontstaansgeschiedenis van deze uitzondering leert dat het moet gaan om “*sociale of weersomstandigheden die iedere verzending van de stukken van de ene lidstaat naar de andere op een andere manier onmogelijk maken.*”¹⁰⁷ Dit doelt dus op uiterst bijzondere situaties waarbij de overheidsinstanties die normaal gezien bevoegd waren om de verzending van de stukken te verzorgen, dit niet meer kunnen doen.¹⁰⁸ Eenmaal het gedecentraliseerde IT-systeem op punt zal staan, is het hoogst twijfelachtig of deze uitzonderingssituatie zich in de toekomst nog zal voordoen.

¹⁰⁵ Overweging (22) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁰⁶ T. BRIERS, “De nieuwe Betekeningsverordening: bestemming bereikt of “return to sender”?”, *Jura Falconis* 2010-2011, 664; F. FERRAND, “Notificatio net signification des actes de procédure – droit de l’Union européenne” in S. GUINCHARD (ed.), *Droit et pratique de la procédure civile 2021-2022*, Parijs, Dalloz, 2020, 821, nr. 274.32

¹⁰⁷ Toelichtend verslag over het verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van de Europese Unie van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, *PB* C 261, 27 augustus 1997, 34.

¹⁰⁸ B. VOLDERS, “Artikel 12 Verordening nr. 1393/2007”, in *Comm.Ger.*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, losbl., 6, nr. 5.

42. Daarnaast is er ook een specifieke wijze tot betekening of kennisgeving voorzien via diplomatieke of consulaire ambtenaren. Lidstaten kunnen namelijk stukken laten betekenen of ter kennis geven aan personen die verblijven in een andere lidstaat via hun eigen diplomatieke of consulaire ambtenaren (artikel 17, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening). Hierbij mogen geen dwangmiddelen worden gebruikt. Lidstaten mogen zich tegen deze wijze van betekening verzetten. Zij moeten dit aan de Commissie meedelen. België heeft zich officieel verzet tegen deze betekenis- en kennisgevingsmethode.¹⁰⁹ Verzet is daarentegen niet mogelijk tegen het laten betekenen van stukken via diplomatieke of consulaire ambtenaren aan ingezetenen van de lidstaat van herkomst van die documenten (artikel 17, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een Belgische burger een buitenlands adres heeft en hierop via de Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaren bepaalde Belgische documenten ter betekening worden afgegeven.¹¹⁰

D. Betekening of kennisgeving per post

43. De Betekeningsverordening voorziet daarnaast ook in de mogelijkheid voor de betekening of kennisgeving door postdiensten. De betekening of kennisgeving wordt dan rechtstreeks door een openbare of particuliere postdienst uitgevoerd¹¹¹ en niet door – maar desgevallend wel op verzoek van – een deurwaarder of een andere bevoegde overheidsfunctionaris. Deze verzending dient sinds Verordening nr. 1393/2007 wel te gebeuren via aangetekend schrijven met ontvangstbevestiging of op een wijze die gelijkaardige bescherming voorziet¹¹² (artikel 18 nieuwe Betekeningsverordening). Naar Belgisch recht specificeert artikel 40 van het Gerechtelijk Wetboek de modaliteiten van deze wijze van betekening. De gerechtsdeurwaarder stuurt het afschrift van de akte dan bij een per post aangetekende brief aan de bestemming in het buitenland.¹¹³ De betekening en/of kennisgeving per post is een veelgebruikte methode binnen de EU, omdat zij heel wat minder tijd in beslag zou nemen en goedkoper zou zijn dan te werken via de tussenkomst van de verzendende en ontvangende instanties.¹¹⁴

Hoewel het voorstel van de Commissie ambitieuzer was (zie *infra*, nr. 47), heeft de nieuwe Verordening slechts drie beperkte wijzigingen ondergaan met betrekking tot de betekening of kennisgeving per post.

44. Vooreerst is de basisformulering van deze bepaling aangepast. Waar artikel 14 van Verordening nr. 1393/2007 bepaalde dat “*elke lidstaat [...] de betekening of kennisgeving [...] door postdiensten [kan] doen verrichten*”, schrijft artikel 18 van de nieuwe Betekeningsverordening voor dat “*de betekening of kennisgeving [...] rechtstreeks door postdiensten [kan] worden verricht*”. Hoewel de nieuwe formulering

¹⁰⁹ Raadpleeg hiervoor de officiële website van de EU: e-justice.europa.eu/content_serving_documents-373-benl.do?member=1 (geraadpleegd op 9 augustus 2021).

¹¹⁰ Zie o.m. B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlin, De Gruyter, 2021, 611, nr. 8.26.

¹¹¹ Zie overweging (29) Verordening nr. 2020/1784.

¹¹² Daaronder valt bijvoorbeeld de verzending en betekening via een koerierdienst, die bij vertrek een ontvangstbewijs aan de verzendende instantie aflevert en haar bij afgifte een ontvangstbevestiging bezorgt (zie R. DUJARDIN, “Wie eist, die reist” – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekenisverordening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken” in J. ERAUW en P. TAELEMAN (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, (3) 30).

¹¹³ Binnen het kader van de Betekeningsverordening gaat de regel evenwel niet op dat de betekening wordt geacht te zijn verricht door de afgifte van de akte aan de postdienst tegen ontvangstbewijs (zie *infra*, vn. 187).

¹¹⁴ Evaluatieverslag van de Commissie, 14.

geen wijzigingen zal teweegbrengen in het Belgische recht, heeft zij wel degelijk gevolgen voor de grensoverschrijdende betekening en/of kennisgeving binnen de EU. Terwijl de vroegere formulering de betekening per post vooropstelde als een mogelijkheid, is die nuance nu weggefallen. In elke lidstaat moet de betekening of kennisgeving van stukken door postdiensten aan personen die in een andere lidstaat verblijven rechtstreeks bij aangetekend schrijven met ontvangstbevestiging of op gelijkwaardige wijze mogelijk zijn.¹¹⁵ Daarnaast gingen sommige lidstaten (zoals Frankrijk) er in het verleden vanuit dat deze methode van betekening beperkt was tot de gevallen waarin de verantwoordelijkheid voor de betekening of kennisgeving van stukken bij de staat berustte. Wanneer de partijen zelf dienden in te staan voor de betekening, mochten zij geen gebruik maken van deze wijze van betekening of kennisgeving.¹¹⁶ Op basis van de nieuwe formulering is dat nu ontegensprekelijk wel het geval.

Bepaalde auteurs vermelding in dat verband dat entiteiten die in de lidstaat van oorsprong gemachtigd zijn om over te gaan tot betekening of kennisgeving (zoals bijvoorbeeld een advocaat die krachtens het Griekse procesrecht stukken kan betekenen), een betekening per post kunnen initiëren, zelfs als hij niet als verzendende instantie is aangewezen.¹¹⁷ Dat is correct. De nieuwe Betekeningsverordening schrijft niet voor dat enkel de verzendende instanties gebruik kunnen maken van de betekening per post. Dat moet ook mogelijk zijn voor iedere andere instantie die overeenkomstig het recht van de desbetreffende lidstaat bevoegd is om betekeningen te verrichten.¹¹⁸ Dit blijkt enerzijds uit de bewoordingen van artikel 14 van Verordening nr. 2020/1784, maar anderzijds ook uit het feit dat deze bepaling is opgenomen onder een andere afdeling (*i.e.* afdeling 2) dan de afdeling van de Verordening die de verzending van stukken regelt via de verzendende en ontvangende instanties (*i.e.* afdeling 1).

45. Daarnaast heeft de Europese wetgever de bewoordingen van deze bepaling nog op een tweede wijze aangepast. Waar artikel 14 van Verordening nr. 1393/2007 verwees naar “*in een andere lidstaat verblijvende personen*”, vermeldt artikel 18 van de nieuwe Betekeningsverordening nu “*in een andere lidstaat aanwezige personen*”. In het Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening was deze wijziging niet opgenomen. Daarin werd enkel verwezen naar “*in een andere lidstaat woonachtige*

¹¹⁵ Zie overweging (29) Verordening nr. 2020/1784.

¹¹⁶ Evaluatieverslag van de Commissie, 14.

¹¹⁷ O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *RIW* 2021, (473) 482. *Contra* OLG Dresden 6 november 2018, 4 W 883/18, waarin het gerecht ervan uitgaat dat de betekening per post enkel kan gebeuren door de door de lidstaat aangeduide verzendende instantie.

¹¹⁸ Een Frans cassatiearrest gaat hier in zekere zin nog verder. Een gerechtsdeurwaarder had een aanmaning tot betaling rechtstreeks per post aan de schuldenaars ter kennis gegeven. De feitenrechters hadden in deze zaak geoordeeld dat deze wijze van kennisgeving niet open stond voor gerechtsdeurwaarders, maar enkel door de griffies van de rechterlijke macht kan worden uitgevoerd. Het Hof van Cassatie vernietigde deze beslissing. Uit de tekst van de Verordening volgt namelijk dat: “*les huissiers de justice peuvent procéder à la notification des actes judiciaires ou extrajudiciaires aux personnes résidant dans un Etat membre de l'Union européenne autre que l'Etat d'origine directement par l'intermédiaire des services postaux, par lettre recommandée avec demande d'avis de réception* » (Cass.fr. 8 januari 2015, nr. 13-26.224). Dit arrest is dan ook bijzonder, omdat het Franse Hof van Cassatie hier een buitenlandse kennisgeving door een gerechtsdeurwaarder als geldig beschouwt, terwijl dit internrechtelijke niet op gelijkaardige wijze mogelijk zou zijn (F. JAULT-SESEKE, “Droit international privé”, *Recueil Dalloz* 2015, (1056), nr. II; zie ook: F. FERRAND, « Notification et signification des actes de procédure – droit de l'Union européenne », in S. GUINCHARD (ed.), *Droit et pratique de la procédure civile 2021-2022*, Parijs, Dalloz, 2020, 817, nr. 274.33)..

personen”.¹¹⁹ Hoewel de wijziging niet bijzonder ingrijpend is, leiden wij er niettemin uit af dat de betekening per post in de toekomst in meer gevallen mogelijk zal zijn. Het aanwezigheids criterium valt namelijk ruimer op te vatten dan het verblijfs criterium. De postdienst kan nu dus zowel worden gebruikt voor betekening of kennisgeving aan personen die in de andere lidstaat woonachtig zijn, als voor zij die daar verblijven én voor zij die alleen maar (tijdelijk) aanwezig zijn in die andere lidstaat. Uit deze nieuwe formulering vloeit natuurlijk niet voort dat een fysieke aanwezigheid *steeds* vereist is op het moment van de betekening.¹²⁰ De Verordening verwijst naar “in een andere lidstaat aanwezige personen” en niet naar “op dat adres op het ogenblik van de betekening aanwezige personen”. Een domicilie of een verblijfplaats beschouwen wij dan ook als een aanwezigheid.

46. Ten derde is er een nieuwe overweging (30) in de preambule van de Verordening toegevoegd. Zij verwijst naar de rechtspraak van het Hof van Justitie over de aanbidding door de postdienst van een stuk ter betekening of kennisgeving op het adres van de geadresseerde, maar waarbij iemand anders die deel uitmaakt van hetzelfde huishouden het stuk in ontvangst neemt. Het Hof oordeelde dat deze betekening in principe geldig is.¹²¹ De voorwaarde is wel dat het stuk op het thuisadres van de geadresseerde is afgegeven aan een volwassene die deel uitmaakt van hetzelfde huishouden of daar tewerkgesteld is. Bovendien moet die persoon in staat en bereid zijn om het stuk in ontvangst te nemen.¹²² Lidstaten hebben bovendien de mogelijkheid om in hun nationaal recht een betekening of kennisgeving in persoon te eisen. In dat geval kan een betekening of kennisgeving aan iemand van hetzelfde huishouden niet geldig verricht zijn.

47. Een voorstel van de Commissie dat niet in de nieuwe Betekeningsverordening is opgenomen, was de verplichting voor aanbieders van postdiensten om gebruik te maken van een specifiek retourdocument bij de betekening of kennisgeving per post door middel van de Betekeningsverordening.¹²³ De Commissie wilde daarmee tegemoet komen aan het probleem dat ontvangstbevestigingen niet naar behoren of niet volledig worden ingevuld.¹²⁴ Zij had vastgesteld dat verkeerde betekeningen en onduidelijke retour- en/of ontvangstdocumenten aan de oorsprong liggen van heel wat vertragingen. Zij begrootte het jaarlijkse verlies door mislukte betekening of kennisgeving per brievenpost zelfs op 2,2 miljoen euro.¹²⁵ Aangezien dit voorstel had kunnen bijdragen aan een

¹¹⁹ Artikel 14, eerste lid Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening.

¹²⁰ Dit zou namelijk conflicteren met overweging (30) waaruit volgt dat in geval van betekening per post ook betekend kan worden aan een volwassene die deel uitmaakt van hetzelfde huishouden als de geadresseerde of door deze tewerkgesteld is en die in staat en bereid is om het stuk in ontvangst te nemen (zie ook *infra* nr. 46). Als in ieder geval de aanwezigheid van de geadresseerde vereist zou zijn voor de betekening, zou betekening aan iemand anders van het huishouden nooit ter sprake kunnen komen.

¹²¹ HvJ 2 maart 2017, *Andrew Marcus Henderson t. Novo Banco*, C-354/15, EU:C:2017:157; zie ook OLG Düsseldorf 16 maart 2017, I-15 U 67/16.

¹²² Waar overweging (30) van Verordening nr. 2020/1784 spreekt over een volwassene, legt art. 35 Ger.W. de beperking op om het afschrift van de akte ter hand te stellen aan een kind dat geen volle zestien jaar oud is.

¹²³ Art. 14, tweede lid Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening

¹²⁴ Evaluatieverslag van de Commissie, 15.

¹²⁵ Toelichting bij Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening, 9.

verbetering van het wetgevende kader, is het te betreuren dat het de uiteindelijke tekst van de Verordening niet heeft gehaald.¹²⁶

E. Elektronische betekening

48. De elektronische betekening of kennisgeving is een nieuwe wijze van betekening of kennisgeving die Verordening nr. 2020/1784 introduceert. Dat is ontegensprekelijk een positieve evolutie rekening houdend met de alomtegenwoordigheid van elektronische diensten in het dagelijkse leven. Op zich is deze betekeningmethode niet volledig nieuw. Ook onder het regime van Verordening nr. 1393/2007 was het mogelijk dat de ontvangende instantie overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat opteerde voor een betekening of kennisgeving langs elektronische weg. Verordening nr. 1393/2007 verbood dat niet, maar voorzag daar ook niet uitdrukkelijk in. Binnen het kader van de Europese procedure voor geringe vorderingen staan de elektronische betekening en de betekening per post daarentegen wel al op gelijke voet sinds 2015.¹²⁷ Daarnaast hebben meerdere lidstaten de afgelopen jaren een uitgebreide regelgeving voor elektronische betekening ingevoerd, die vaak gericht is op bedrijven en professionelen. Het was echter onzeker of ook buitenlandse ingezetenen konden intekenen op dergelijke systemen.¹²⁸ Binnen de EU is er op dit moment wel sprake van enige dispariteit, aangezien de ontwikkeling van de elektronische betekening en kennisgeving sterk verschilt van lidstaat tot lidstaat.¹²⁹

Anders dan in het Voorstel van de Commissie¹³⁰, legt artikel 18 van de nieuwe Betekeningsverordening de elektronische betekening niet dwingend op. De Verordening laat de lidstaten die reeds gebruik maken van dit systeem toe om het open te stellen voor de grensoverschrijdende verzending van stukken.¹³¹ Er bestaan twee methoden op basis waarvan de elektronische betekening kan plaatsvinden.

49. De eerste methode steunt op het gebruik van een gekwalificeerde dienst voor elektronische aangetekende bezorging zoals voorzien in de eIDAS-Verordening (zie *supra*, nr. 33). Die oplossing zou zich vooral lenen voor grote ondernemingen die al met dit procedé vertrouwd zijn.¹³² De Verordening koppelt er wel de voorwaarde aan dat “*de geadresseerde vooraf uitdrukkelijke toestemming gegeven*

¹²⁶ In dezelfde zin : V. RICHARD, “La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 357, nr. III.A.

¹²⁷ Zie art. 13, eerste lid Verord. (EG) nr. 861/2007 van 11 juli 2007 van het E.P. en de Raad tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen, Pb.L 31 juli 2007, afl. 199, p. 1, zoals gewijzigd door Verord. (EU) nr. 2015/2421 van 16 december 2015 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 861/2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen en Verordening (EG) nr. 1896/2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure, Pb.L. 24 december 2015, afl. 341, p.1.

¹²⁸ O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *RIW* 2021, (473) 475.

¹²⁹ B. SUJECKI, “Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung”, *EuZW* 2021, (286) 289-290.

¹³⁰ Artikel 15bis Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening: “*De betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken aan in een andere lidstaat woonachtige persoon kan rechtstreeks worden verricht op een voor degene voor wie het stuk is bestemd toegankelijke gebruikersaccount [...]*” (eigen onderlijning)

¹³¹ Art. 18 verduidelijkt: “*Gerechtelijke stukken kunnen rechtstreeks [...] worden betekend of ter kennis gegeven met elektronische middelen die uit hoofde van het recht van de lidstaat van het forum beschikbaar zijn voor de binnenlandse betekening of kennisgeving van stukken*” (eigen onderlijning).

¹³² V. RICHARD, “La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 353, nr. I.B.

heeft om elektronische middelen te gebruiken voor de betekening of kennisgeving van stukken in de loop van gerechtelijke procedures” (art. 19, eerste lid, a) nieuwe Betekeningsverordening). Deze uitdrukkelijke toestemming kan de geadresseerde specifiek in het kader van een bepaalde procedure hebben gegeven, maar een algemene toestemming tot het elektronisch laten betekenen of kennisgeven van stukken tijdens gerechtelijke procedures volstaat eveneens. Wanneer lidstaten in hun eigen recht via een elektronisch systeem de mogelijkheid voorzien om stukken elektronisch te laten betekenen en de geadresseerde hiervoor zijn toestemming heeft gegeven, dan kan die toestemming ook gelden als uitdrukkelijke toestemming voor latere betekeningen in het kader van de Betekeningsverordening.¹³³ Een impliciete verklaring (bijvoorbeeld door het verstrekken van contactgegevens, waaronder een e-mailadres) zou daarentegen niet voldoende zijn.¹³⁴

In België is deze betekeningmethode voorlopig niet beschikbaar. Hoewel de FOD Economie op de lijst van gekwalificeerde verleners van vertrouwensdiensten¹³⁵ twee diensten voor elektronisch aangetekende bezorging heeft opgenomen¹³⁶, voorziet het Gerechtelijk Wetboek niet in deze vorm van elektronische betekening.

50. Een tweede mogelijkheid bestaat uit het gebruik van een specifiek e-mailadres voor de betekening of kennisgeving van stukken in de loop van de procedure. Dit is enkel een geldige optie wanneer de geadresseerde aan *“de rechter of de autoriteit waarbij de procedure aanhangig is gemaakt of de partij die belast is met de betekening of kennisgeving van stukken in de procedure vooraf uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor het gebruik van e-mail naar een specifiek e-mailadres voor de betekening of kennisgeving van stukken in de loop van die procedure”*. Daarnaast moet de ontvangst van elke verzending bevestigd worden met een ontvangstbevestiging waarop steeds de datum van ontvangst is vermeld (art. 19, eerste lid, b) nieuwe Betekeningsverordening).

In tegenstelling tot de eerste mogelijkheid, gebeurt de inleiding van de procedure dus nog steeds op basis van één van de andere betekeningwijzen. Het gebruik van het elektronische kanaal staat dus enkel open voor latere betekeningen of kennisgevingen die in de loop van de procedure moeten worden verricht.¹³⁷ De geadresseerde moet de ontvangst van het stuk bevestigen door een ondertekende ontvangstbevestiging terug te sturen of door een e-mail terug te sturen vanaf het door hem voor betekening of kennisgeving opgegeven e-mailadres. De ontvangstbevestiging zou ook elektronisch kunnen worden ondertekend.¹³⁸ De verordening bepaalt daarbij niet aan welke voorwaarden deze

¹³³ Overweging (32) Verordening nr. 2020/1784.

¹³⁴ O.L. KNÖFEL, “Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)”, *RfW* 2021, (473) 480. Niettemin zou de *lex fori* doorslaggevend zijn bij het bepalen van de vorm waarin de toestemming wordt gegeven (B. SUJECKI, “Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung”, *EuZW* 2021, (286) 289).

¹³⁵ Luidens art. 22, eerste lid eIDAS-Verordening moet elke lidstaat een vertrouwenslijst opstellen met onder meer informatie over de gekwalificeerde verleners van vertrouwensdiensten waarvoor hij verantwoordelijk is, samen met informatie over de gekwalificeerde vertrouwensdiensten die door hen verleend worden. Zie voor België: economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Online/Lijst-gekwatificeerde-dienstverlenersprestataires-vertrouwensdiensten-in-Belgie.pdf (raadpleging op 10 augustus 2021).

¹³⁶ Dit zijn Connect Solutions (www.aangetekende.email) en Unifiedpost (www.unifiedpost.com).

¹³⁷ V. RICHARD, « La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires », *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 353, nr. I.B.

¹³⁸ Overweging (33) Verordening nr. 2020/1784.

elektronische ondertekening moet voldoen. Hierdoor zal een gewone elektronische handtekening volstaan. Dit zijn *“gegevens in elektronische vorm die gehecht zijn aan of logisch verbonden zijn met andere gegevens in elektronische vorm en die door de ondertekenaar worden gebruikt om te ondertekenen”* (artikel 3, 10. eIDAS-Verordening).¹³⁹ Het gaat dus onder meer om een gescande handtekening, een handtekening op een touchscreen, een pincode of zelfs – hoewel meer betwist – het aanbrengen van de volledige naam op het einde van het bericht.¹⁴⁰ De andere, meer verregaande vormen van elektronische ondertekening zijn hier niet vereist. Anders zou de nieuwe Betekeningsverordening melding maken van de geavanceerde of gekwalificeerde elektronische handtekening.

51. Een lidstaat kan de elektronische betekening per e-mail wel nog koppelen aan bijkomende voorwaarden *“indien zijn recht daaraan strengere voorwaarden verbindt of elektronische betekening of kennisgeving per e-mail niet toestaat”* (artikel 19, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Deze voorwaarden kunnen bijvoorbeeld de identificatie van de verzender en ontvanger meer concreet reguleren. Tevens kunnen er ook regels worden aangenomen om de integriteit van de verzonden stukken te waarborgen.¹⁴¹ Uit de bewoordingen van deze bepaling volgt evenwel dat de lidstaten de grensoverschrijdende elektronische kennisgeving niet aan een strengere regeling kunnen onderwerpen dan de binnenlandse elektronische kennisgeving. Evenmin kunnen zij deze methode volledig verbieden wanneer zij deze internrechtelijk toestaan.¹⁴²

Het ligt in de lijn der verwachtingen dat België gebruik zal maken van de mogelijkheid die voorzien is in artikel 19, tweede lid van de nieuwe Betekeningsverordening. Het systeem van elektronische betekening, zoals voorzien in artikel 32quater/1 en 32quater/2 van het Gerechtelijk Wetboek, steunt immers op de verzameling van gegevens en digitale documenten in het Centraal register van gedomaterialiseerde akten van gerechtsdeurwaarders, dat wordt bijgehouden door de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders.

F. Rechtstreekse betekening of kennisgeving

52. De nieuwe Betekeningsverordening bevestigt ten slotte ook de mogelijkheid van rechtstreekse betekening of kennisgeving. In dat geval neemt de verzender zelf – en niet via de tussenkomst van verzendende en ontvangende instanties – contact op met een deurwaarder, ambtenaar of een andere bevoegde persoon in de lidstaat waarin hij de betekening of kennisgeving wil laten verrichten (art. 20,

¹³⁹ Verordening (EU) Nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG, 28 augustus 2014, *PB* L 257/73. Deze verordening maakt onderscheid tussen verschillende soorten handtekeningen. Een eenvoudige elektronische handtekening kan bijvoorbeeld de vorm uitmaken van een gescande geschreven handtekening.

¹⁴⁰ W. VANDENBUSSCHE, “Het nieuw bewijsrecht : aandachtspunten voor de notariële praktijk” in *VLANOT BY FEDNOT* (ed.), *Vlanot Jaarboek 2020*, Antwerpen, Intersentia, 2021, (7) 29, nr. 39 en 35-36, nr. 46.

¹⁴¹ Overweging (33) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁴² V. RICHARD, “La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 353, nr. I.B.

eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).¹⁴³ Net zoals de betekening per postdiensten, laat deze methode toe om de kosten en het tijdverlies die andere methodes met zich meebrengen te beperken.¹⁴⁴

Ook voor deze betekeningwijze bepaalt de preambule van de nieuwe Betekeningsverordening uitdrukkelijk dat de betekening of kennisgeving aan iemand van het huishouden in de woonplaats van de geadresseerde geldig is (zie *supra*, nr. 43).¹⁴⁵ Voor het overige is deze methode inhoudelijk niet gewijzigd. Hoewel de Commissie had voorgesteld om het gebruik ervan ook open te stellen voor de rechtbanken zelf¹⁴⁶, beperkt de uiteindelijke tekst van de Verordening de toepassing tot “*belanghebbende(n) bij een rechtsgeding*”. Daarnaast hebben de lidstaten in weerwil van het voorstel van de Commissie nog steeds de mogelijkheid om de rechtstreekse betekening niet toe te staan in hun grondgebied (art. 20, eerste lid, *in fine* nieuwe Betekeningsverordening).¹⁴⁷

De Verordening bepaalt nu wel uitdrukkelijk dat wanneer lidstaten de rechtstreekse betekening in hun procesrecht aanvaarden, zij de Commissie moeten informeren over wie er bevoegd is om de rechtstreekse betekening uit te voeren (art. 20, tweede lid Betekeningsverordening). De Commissie zal deze gegevens dan publiekelijk beschikbaar maken op het Europese e-justitieportaal. Dat is belangrijk voor de verzenders, omdat zij zelf verantwoordelijk zijn om de territoriaal bevoegde gerechtsdeurwaarder (of in voorkomend geval een andere bevoegde instantie) te belasten met de betekening.¹⁴⁸ Op dit moment bevat de website van het Europese e-justitieportaal reeds bepaalde informatie over de toepasselijkheid van de rechtstreekse betekening of kennisgeving per lidstaat. Zo is

¹⁴³ In de praktijk kan dit bijvoorbeeld gebeuren door een stuk te verzenden naar een buitenlandse advocaat die het stuk dan overmaakt aan een plaatselijke deurwaarder of griffie om het te laten betekenen of ter kennis te geven. Een andere mogelijkheid is dat de aanvrager rechtstreeks een gerechtsdeurwaarder in zijn eigen land contacteert met het verzoek om een deurwaarder in het land van bestemming te belasten met de betekening van het stuk (zie R. DUJARDIN, “Wie eist, die reist” – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken”, in J. ERAUW en P. Taelman (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, (3) 10).

¹⁴⁴ B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlin, De Gruyter, 2021, 611, nr. 8.25.

¹⁴⁵ Overweging (30) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁴⁶ Art. 15, eerste lid van het Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening luidde als volgt: “*De betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken aan in een andere lidstaat woonachtige personen kan rechtstreeks worden verricht [...] in plaats van “Iedere belanghebbende bij een specifiek rechtsgeding mag de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken rechtstreeks doen verrichten”* (art. 20, eerste lid Voorstel voor een nieuwe Betekeningsverordening).

¹⁴⁷ Dit kunnen de lidstaten doen via het aannemen van aangepaste regelgeving in hun nationaal procesrecht die de rechtstreekse betekening uitsluit (S. BRIJS, “De nieuwe Betekeningsverordening: wat is er veranderd?”, *RW* 2008-09, 1071; T. BRIERS, “De nieuwe Betekeningsverordening: bestemming bereikt of “return to sender”?”, *Jura Falconis* 2010-2011, 681).

¹⁴⁸ B. VOLDERS, “Artikel 15 Verordening nr. 1393/2007”, in *Comm.Ger.*, Mechelen, Kluwer, losbl., 2011, 5, nr. 2.

België is één van de landen die de rechtstreekse betekening zonder verdere voorwaarden toestaat.¹⁴⁹ Contactgegevens zijn daar op dit moment evenwel nog niet te vinden.¹⁵⁰

IV. Weigeringsrecht

A. Principe

53. Hoewel de Betekeningsverordening geen verplichting oplegt om stukken in een welbepaalde taal ter beschikking te stellen, voorziet de Verordening voor alle wijzen van betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken wel in de mogelijkheid voor de geadresseerde om het stuk te weigeren (zie artikel 12, eerste lid *juncto* zesde lid van de nieuwe Betekeningsverordening). Deze weigeringsoptie heeft een aantal wijzigingen ondergaan. De Europese wetgever beoogt daarmee een toename van de voorspelbaarheid van de procedure. Niettemin is het uitgangspunt nog steeds dat de omstandigheden waarbij de geadresseerde een stuk kan weigeren, beperkt moet blijven tot uitzonderlijke situaties.¹⁵¹

54. Op basis van artikel 12 van de nieuwe Betekeningsverordening heeft de geadresseerde het recht om een stuk te weigeren wanneer het stuk niet is opgesteld in, of vergezeld gaat van een officiële vertaling in (a) een *taal die de geadresseerde begrijpt*, of (b) de *officiële taal van de lidstaat* of indien een lidstaat meerdere officiële talen heeft, *een officiële taal van de plaats waar de kennisgeving of betekening plaatsvindt* (artikel 12, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).¹⁵² Het feit dat de Betekeningsverordening rekening houdt met de taal die de geadresseerde begrijpt, kan alleen maar worden toegejuicht.¹⁵³ Dit zal er in vele gevallen toe leiden dat een Engelse, Franse of Duitse vertaling kan volstaan.¹⁵⁴

55. De verzender zal zelf moeten bepalen in welke taal hij de stukken opstelt en of hij een vertaling ervan toevoegt.¹⁵⁵ Dit is van belang gezien de verzender zelf de initiële vertaalkosten zal moeten dragen.¹⁵⁶ De verzendende instantie is voorafgaandelijk wel gehouden om de aanvrager in kennis te

¹⁴⁹ Net zoals Denemarken, Griekenland, Frankrijk, Italië, Cyprus, Hongarije, Malta, Nederland, Oostenrijk en Finland. In Duitsland, Luxemburg en Zweden is het ook mogelijk, maar slechts onder bepaalde voorwaarden. Zo laat Luxemburg de rechtstreekse betekening of kennisgeving enkel toe op basis van wederkerigheid. In Duitsland hangt de aanvaarding dan weer af van de aard van de stukken waarvan betekening of kennisgeving moet worden verricht. In Bulgarije, Tsjechië, Estland, Letland, Litouwen, Ierland, Spanje, Kroatië, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Slowakije is de rechtstreekse betekening of kennisgeving daarentegen niet toegestaan (zie e-justice.europa.eu/content_serving_documents-373-nl.do?clang=nl).

¹⁵⁰ Evaluatieverslag van de Commissie, 16.

¹⁵¹ Overweging (33) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁵² Het recht om stukken te weigeren die niet opgesteld zijn in een voor de ontvanger begrijpelijke taal, vormt een essentieel onderdeel van de rechtsbescherming van de Betekeningsverordening (zie bv. HvJ 6 september 2018, C-21/17, EU:C:2018:675, *Catlin Europe*, nr. 32).

¹⁵³ T. BRIERS, "De nieuwe Betekeningsverordening: bestemming bereikt of "return to sender"?", *Jura Falconis* 2010-2011, 666.

¹⁵⁴ Voor de beoordeling van de talenkennis van de geadresseerde: zie *infra*, nr. 63.

¹⁵⁵ Zie artikel 9 nieuwe Betekeningsverordening. Voor een voorbeeld in de Duitse rechtspraak: KG Berlijn 7 juni 2013, 5 W 117/13.

¹⁵⁶ Deze kosten kunnen later verrekend worden door een rechterlijke veroordeling in de kosten (artikel 9, tweede lid Verordening nr. 2020/1784).

stellen dat de geadresseerde kan weigeren het stuk indien het niet in één van de bedoelde talen is gesteld (art. 9, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).

Wanneer de verzender een vertaling van het te betekenen of kennis te geven stuk meestuurt, dan moet deze vertaling gecertificeerd zijn of volstaan voor het gebruik in een gerechtelijke procedure overeenkomstig het recht van de lidstaat van herkomst, dat wil zeggen de lidstaat van waaruit de vertaling verzonden wordt. Dat is een nieuwe voorwaarde die in de preambule van Verordening nr. 2020/1784 is toegevoegd, maar niet in artikel 12 van de Verordening is opgenomen. Het gebruik van een certificaat of een andere procedure doet echter geen afbreuk aan het recht van de geadresseerde om de juistheid van de vertaling te betwisten overeenkomstig het recht van de lidstaat van het forum.¹⁵⁷

56. In het verleden bestond er discussie over de vraag of bijlagen bij een gedinginleidend verzoekschrift eveneens van een vertaling moeten worden voorzien. Het Hof van Justitie oordeelde dat het gedinginleidend stuk het document of de documenten is *“waarvan de tijdige betekening of kennisgeving de verweerder in staat stelt, in het kader van een gerechtelijke procedure in de staat van herkomst zijn rechten geldend te maken”*.¹⁵⁸ Een dergelijk stuk moet minstens de mogelijkheid bieden het voorwerp en de grond van het beroep met zekerheid vast te stellen. De geadresseerde moet begrijpen dat hij wordt uitgenodigd om in rechte te verschijnen of, naargelang van de aard van de aanhangige procedure, dat hij een rechtsmiddel kan aanwenden.¹⁵⁹ Bijlagen die de geadresseerde nodig heeft om het voorwerp en de grond van het geschil vast te stellen, moeten dan ook worden vertaald of van een vertaling worden voorzien. Bijlagen die louter een bewijsfunctie hebben en niet noodzakelijk zijn om het voorwerp en de grond van het geschil te begrijpen, vallen daarentegen niet onder de vertalingsverplichting.

B. Informatieverstrekking

57. Op basis van artikel 12, tweede lid van Verordening nr. 2020/1784 moet de ontvangende instantie de geadresseerde door middel van een specifiek formulier L in kennis stellen dat hij kan weigeren om het stuk te aanvaarden.¹⁶⁰ De toevoeging van dit formulier is verplicht wanneer het stuk niet gesteld is of vergezeld gaat van een vertaling in de officiële of één van de officiële talen van de lidstaat waar de betekening plaatsvindt.

Dat is een wijziging ten opzichte van de vroegere regelgeving. Uit de bewoordingen van artikel 8 Verordening nr. 1393/2007 leidde men af dat de ontvangende instantie de geadresseerde altijd op de hoogte moest stellen van zijn recht om het stuk te weigeren.¹⁶¹ Het Hof van Justitie oordeelde dat de

¹⁵⁷ Overweging (26) Verordening nr. 2020/1784

¹⁵⁸ HvJ 8 mei 2008, C-14/07, EU:C:2008:264, *Weiss und Partner*, nr 73.

¹⁵⁹ *Ibid.*, nr. 73.

¹⁶⁰ Het is hierbij van bijzonder belang dat het formulier volledig wordt ingevuld. Het Franse Hof van Cassatie oordeelde namelijk dat wanneer het adres waarnaar het formulier moet worden teruggezonden in geval van weigering niet was ingevuld, partijen ook niet kunnen worden verweten dat zij laattijdig hun weigeringsrecht uitoefenen (Cass.fr. 18 oktober 2012, nr. 11-22.673). Het bijzondere aan deze zaak was dat de griffie een vonnis ter betekening had opgestuurd waarop het adres van de rechtbank duidelijk stond vermeld. Desalniettemin volstond dit niet om te voldoen aan de vereiste van het correct invullen van het weigeringsformulier.

¹⁶¹ *“De ontvangende instantie stelt degene voor wie het stuk is bestemd, door middel van het in bijlage II opgenomen modelformulier in kennis van het feit dat hij kan weigeren het stuk waarvan betekening of kennisgeving*

ontvangende instantie “*in alle omstandigheden en zonder dat zij daarbij over enige beoordelingsmarge beschikt*” verplicht was om degene voor wie een stuk is bestemd mee te delen dat hij het recht heeft te weigeren dat stuk in ontvangst te nemen.¹⁶² Er was dus sprake van een algemene verplichting, ongeacht of het stuk in een foute taal was opgesteld dan wel of een vertaling ontbrak. De bewoording van artikel 8, eerste lid van Verordening nr. 1393/2007 en de rechtspraak van het Hof van Justitie lieten daarover geen twijfel bestaan¹⁶³, hoewel het nut van zo’n algemene verplichting wel in twijfel werd getrokken.¹⁶⁴ In het evaluatieverslag over Verordening nr. 1393/2007 kaartte de Europese Commissie dit aan als een regel die voor verwarring zou kunnen zorgen.¹⁶⁵ De Europese wetgever heeft waarschijnlijk om deze reden het voorzien van het weigeringsformulier voorwaardelijk gemaakt.

58. De voorwaardelijke verstrekking van het mededelingsformulier doet wel een aantal vragen rijzen. Vooreerst is het onduidelijk hoe ver de beoordelingsvrijheid van de ontvangende instantie reikt. Wanneer het stuk bijvoorbeeld vergezeld gaat van niet-vertaalde bijlagen (zie *supra*, nr. 56), kan het bezwaarlijk de bedoeling zijn dat de ontvangende instantie voor elk van die bijlagen onderzoekt of zij essentieel zijn om het voorwerp en de reden van het verzoek te begrijpen. Daarom verdient het aanbeveling dat de ontvangende instantie een louter *prima facie* beoordeling doorvoert en bij de minste twijfel het mededelingsformulier gewoonweg mee toezendt.¹⁶⁶

Daarnaast springt ook het gekozen criterium in het oog om al dan niet een weigeringsformulier te verschaffen. De nieuwe Betekeningsverordening houdt enkel rekening met de vraag of het stuk vertaald is of voorzien is van een vertaling in de officiële taal van de lidstaat of de officiële taal van de plaats van betekening of kennisgeving in de lidstaat, én niet in de taal die de geadresseerde begrijpt.¹⁶⁷ De eerste

moet worden verricht, *in ontvangst te nemen* op het ogenblik van de betekening of kennisgeving ofwel door het stuk binnen een week naar de ontvangende instantie terug te zenden, indien het niet is gesteld in of niet vergezeld gaat van een vertaling in de volgende talen” (eigen benadrukking). De laatste voorwaardelijke bijzin “indien...” slaat niet op de verplichting om de geadresseerde op de hoogte te stellen, maar op de voorwaardelijke invulling van zijn recht om het stuk te weigeren.

¹⁶² HvJ 16 september 2015, C-519/13, EU:C:2015:603, *Alpha Bank Cyprus*, nr. 58.

¹⁶³ Zie voor een gelijkaardige opvatting: Conclusie Advocaat Generaal WATHELET, C-519/13, EU:C:2015:33, *Alpha Bank Cyprus*, nr. 23; Zie voor een andere opvatting: P. GIELEN en L. VANFRAECHEM, “Betekening”, in T. KRUGER en B. ALLEMEERSCH (eds.), *Handboek Europees Burgerlijk Procesrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 238, nr. 27.

¹⁶⁴ BRIERS schrijft in dit opzicht dat de algemene verplichting tot het voorzien van het weigeringsformulier neerkomt op nodeloos formalisme (T. BRIERS, “De nieuwe Betekeningsverordening: bestemming bereikt of “return to sender”?”, *Jura Falconis* 2010-2011, 671).

¹⁶⁵ Evaluatieverslag van de Commissie, 12.

¹⁶⁶ Vgl. RICHARD: “*Il est à espérer qu’elles utilisent leur nouvelle prérogative avec parcimonie et qu’en cas de doutes, mêmes minimes, elles continuent de transmettre le formulaire de refus*” (V. RICHARD, “La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 356, nr. II.B).

¹⁶⁷ *Contra*: V. RICHARD, “La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 356, nr. II.B: “*Désormais, l’entité requise ne doit informer le défendeur de son droit de refuser la notification que dans le cas où les documents ne sont pas rédigés dans une langue officielle de l’État membre requis ou dans une langue que le destinataire comprend.*” Deze visie komt echter niet overeen met de bewoordingen van de nieuwe Betekeningsverordening: “*De ontvangende instantie stelt de geadresseerde in kennis van het in lid 1 bepaalde recht indien het stuk niet is gesteld in de in lid 1, punt b), bedoelde taal of vergezeld gaat van een vertaling in de in lid 1, punt b), bedoelde taal, door formulier L in bijlage I bij het te betekenen of ter kennis te geven stuk te voegen [...]*” (artikel 12, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). De taal waarvan het eerste lid onder punt b) sprake maakt is de officiële taal van de aangezochte lidstaat of, indien er verscheidene officiële talen zijn, de officiële taal of één van de officiële talen van de plaats waar de betekening of kennisgeving

twee leden van artikel 12 zijn dus niet volledig op elkaar afgestemd. Dit leidt er bijvoorbeeld toe dat wanneer partijen vanuit België een Nederlandstalig stuk naar Frankrijk willen verzenden en hierbij een Franse vertaling voorzien, de ontvangende instantie geen formulier in de zin van artikel 12, tweede lid van de Betekeningsverordening moet voorzien. Daarentegen zal de ontvangende instantie dit formulier wel moeten toevoegen als een vertaling ontbreekt ongeacht of de geadresseerde nu al dan niet Nederlands begrijpt.

Vertrekkende vanuit de eerdere kritiek op de algemene verplichting om een informatieformulier toe te voegen, is deze discrepantie tussen het eerste en tweede lid van de Betekeningsverordening te betreuren. Niettemin is het ook te begrijpen dat de Europese wetgever de toevoeging van een weigeringsformulier niet afhankelijk heeft willen maken van de vraag of de geadresseerde de taal van het te verzenden stuk begrijpt. Dit zou neerkomen op een te grote belasting voor de ontvangende instanties. Die instanties kunnen meestal niet inschatten welke talen de geadresseerde begrijpt, zodat zij niet kunnen beoordelen in welk geval er een weigeringsformulier moet worden voorzien.¹⁶⁸ De informatie die de aanvrager hierover zou kunnen aanleveren, zal tevens niet altijd even betrouwbaar zijn.

59. Ten slotte bevatte Verordening nr. 1393/2007 geen richtlijnen over de taal waarin de ontvangende instantie het formulier met de informatie over het weigeringsrecht ter beschikking diende te stellen. De nieuwe Betekeningsverordening bepaalt daarentegen uitdrukkelijk in welke taal de ontvangende instantie het formulier moet opstellen. Dit gebeurt in (a) de officiële of één van de officiële talen van de lidstaat van herkomst, *én* (b) de officiële taal of indien een lidstaat meerdere officiële talen heeft, een officiële taal van de plaats waar de kennisgeving of betekening plaatsvindt. Indien er aanwijzingen zijn dat de geadresseerde een officiële taal van een andere lidstaat begrijpt, *moet* de ontvangende instantie het formulier ook in die taal verstrekken (artikel 12, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Potentieel heeft dit tot gevolg dat de ontvangende instantie drie (of zelfs meer indien de geadresseerde de officiële taal van verschillende lidstaten zou begrijpen?) vertalingen van het formulier dat melding maakt van het weigeringsrecht zal moeten aanleveren. Daarnaast is het opvallend dat de ontvangende instantie voor dit punt wel moet inschatten of de geadresseerde een welbepaalde taal al dan niet begrijpt.

C. Uitoefening van het weigeringsrecht

60. Artikel 12, derde lid van de nieuwe Betekeningsverordening schrijft voor wanneer en op welke wijze de geadresseerde het stuk kan weigeren. Hij kan dit zowel doen op het ogenblik van de betekening, als door binnen de twee weken na de betekening of kennisgeving een schriftelijke verklaring af te leggen. In het tweede geval stuurt hij ofwel het ingevulde en ondertekende weigeringsformulier L (zoals voorzien door bijlage I van de Verordening), ofwel een schriftelijke verklaring dat hij weigert de betekening of

moet worden verricht. Het is enkel het eerste lid, punt a) dat melding maakt van de taal die de geadresseerde begrijpt.

¹⁶⁸ De aanvrager zou in de verleiding kunnen komen om te beweren dat de geadresseerde een bepaalde taal begrijpt. Zo belet hij dat een weigeringsformulier wordt toegevoegd en dat de geadresseerde op de hoogte wordt gebracht van zijn recht om het stuk te weigeren.

kennisgeving van het stuk te aanvaarden vanwege de taal waarin het is gesteld, terug naar de ontvangende instantie.

Het voorgaande vormt een beperkte wijziging ten opzichte van Verordening nr. 1393/2007. Vooreerst is de termijn voor weigering verlengd van één week naar twee weken. Daarnaast verwees de vroegere Verordening enkel naar een weigering “*door het stuk binnen een week naar de ontvangende instantie terug te zenden*”. Het gebeurde daarentegen weleens dat de geadresseerde het weigeringsformulier volledig ingevuld terugzond, zonder het stuk zelf mee te sturen. Strikt genomen was dergelijke weigering niet rechtsgeldig.¹⁶⁹ Daarom voorziet de nieuwe Betekeningsverordening nu in de toezending van een expliciete verklaring van weigering (hetzij via het formulier L, hetzij via een eigen schriftelijke verklaring).

61. Zoals reeds eerder toegelicht, brengt de ontvangende instantie de verzendende instantie op de hoogte van de weigering (artikel 12, vierde lid nieuwe Betekeningsverordening). Tegelijk zendt deze instantie de aanvraag terug, desgevallend en indien mogelijk samen met elk stuk waarvan de vertaling wordt gevraagd. De Betekeningsverordening bepaalt hiervoor geen enkele bindende termijn.

D. Beoordeling van de weigering

62. De verzender kan de rechter waarbij de gerechtelijke procedure reeds aanhangig is en in wiens kader de betekening plaatsvindt, verzoeken uitspraak te doen over de vraag of de uitoefening van het weigeringsrecht al dan niet rechtmatig was.¹⁷⁰ Indien de rechter besluit dat de weigering onterecht was, dan moet hij overeenkomstig zijn nationale recht zoeken naar een geschikte manier om dat besluit mee te delen aan de geadresseerde.¹⁷¹ Aangezien de Verordening geen enkele sanctie voorschrijft, kan de rechter op basis van zijn nationale recht oordelen over de gevolgen van een onterechte weigering. Hij dient daarbij uiteraard de volle werking van de Verordening te waarborgen.¹⁷² Dit zou kunnen betekenen dat de rechter de betekening als rechtsgeldig gedaan beschouwt.¹⁷³ Eveneens zou hier in België uit kunnen volgen dat de rechter de weigerende partij bijvoorbeeld veroordeelt tot procesrechtsmisbruik in zoverre de uitoefening van de weigering dilatoir was.

63. Een heikel punt bij de beoordeling van het weigeringsrecht is de toetsing of de geadresseerde een taal wel of niet begrijpt (art. 12, eerste lid, a) nieuwe Betekeningsverordening). Waar Verordening nr. 1393/2007 geen enkel aanknopingspunt bevatte voor het beoordelen van deze kwestie, heeft de Europese wetgever in de preambule van de nieuwe Betekeningsverordening een aantal richtlijnen opgenomen.¹⁷⁴ Het uitgangspunt is dat de rechter rekening houdt met alle relevante informatie die in

¹⁶⁹ Evaluatieverslag van de Commissie, 12.

¹⁷⁰ HvJ 26 april 2016, C-384/14, EU:C:2016:316, *Alta Realitat*, nr. 76.

¹⁷¹ Overweging (26) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁷² HvJ 26 april 2016, C-384/14, EU:C:2016:316, *Alta Realitat*, nrs. 81-82.

¹⁷³ Zie bv. in de zaak *Alta Realitat*, waar het Spaanse recht de betekening bij onterechte weigering als rechtsgeldig gedaan beschouwt: HvJ 26 april 2016, C-384/14, EU:C:2016:316, *Alta Realitat*, nr. 37. Zie ook B. HESS, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Berlin, De Gruyter, 2021, 605, nr. 8.16

¹⁷⁴ Bij de uitlegging van de Verordening nr. 1348/2000 en 1393/2007 hanteerde men wel reeds gelijkaardige aanknopingspunten. De rechter moet rekening houden met alle elementen waaronder het ondertekenen van een beding waarin staat dat men het gebruik van een bepaalde taal aanvaardt, het feit dat men op herhaalde wijze klanten in een bepaalde taal aanschrijft, het feit dat men gedurende een lange periode in de lidstaat van verzending

het dossier is opgenomen om de talenkennis van de geadresseerde vast te stellen.¹⁷⁵ Daarbij kan de rechter in voorkomend geval rekening houden met de taal waarin de geadresseerde zijn stukken heeft opgesteld, de taalvereisten die voor bepaalde beroepen gelden (bijvoorbeeld beroepen met een internationaal karakter of beroepen waarvan uit de aard van het beroep zelf talenkennis verwacht kan worden), de vraag of hij een burger is van de lidstaat van het forum of de vraag of hij voorheen gedurende lange tijd in de forumstaat heeft verbleven.¹⁷⁶ De voorwaarden waarvan de verordening melding maakt, zijn echter niet exclusief. De rechter moet rekening houden met het geheel aan feitelijke omstandigheden. Zo mag een Fransman die tevens ook de Duitse nationaliteit heeft, maar nooit in Duitsland heeft gewoond en ook nooit in het Duits heeft gecommuniceerd, noch heeft laten blijken dat hij Duits spreekt, niet beoordeeld worden alsof hij Duits begrijpt. Nationaliteit op zich kan namelijk niet als een voldoende criterium worden beschouwd bij de beoordeling van iemands talenkennis.

Er blijven echter nog een aantal openstaande vragen. Hoewel de preambule de talenkennis voorstelt als een ja-nee-vraag, speelt er ontegensprekelijk ook een kwalitatief aspect mee (zoals hoe goed moet de taalkennis van de geadresseerde zijn). Daarnaast is het controversieel wie binnen rechtspersonen over de relevante talenkennis moet beschikken (bijvoorbeeld een lid van de raad van bestuur of degene die het stuk daadwerkelijk in ontvangst neemt, dan wel een persoon of groep van personen die deel uitmaken van de ruimere organisatiestructuur).¹⁷⁷ Zo hebben een aantal Duitse rechtbanken zich moeten buigen over de betekening van stukken in het Duits aan Facebook Ireland Ltd. Er werd geoordeeld dat een vertaling in het Engels niet noodzakelijk was, onder meer omdat de desbetreffende afdeling van Facebook zou beschikken over een geschikte linguïst wiens betrokkenheid bij de vertaling van het stuk in het licht van het geheel der omstandigheden mag worden verwacht.¹⁷⁸ In een andere zaak benadrukte de rechtbank dat Facebook 31 miljoen in Duitsland wonende klanten heeft. Volgens de rechtbank kon het niet anders dan dat er geschillen voor Duitse rechtbanken zouden rijzen, zodat het alleen al om economische redenen voor de hand ligt dat Facebook voldoende gekwalificeerd Duitstalig personeel in dienst heeft.¹⁷⁹

E. Regularisatie

64. Ten slotte laat de Verordening toe dat de verzender stukken regulariseert die niet in de correcte taal waren gesteld (artikel 12, vijfde lid nieuwe Betekeningsverordening). Deze herstelmogelijkheid was

verbleven is... (HvJ 8 mei 2008, C-14/07, EU:C:2008:264, *Weiss und Partner*, nr. 86; Brussel 4 maart 2009, *Ius & Actores* 2011, 139. Zie ook G. DE LEVAL en M. LÉBOIS, "Betekenen in de Europese Unie op grond van Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000", in H. VAN HOUTTE en M. PERTEGÁS SENDER (eds.), *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 185, nrs. 6-7.

¹⁷⁵ Overweging (26) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ O.L. KNÖFEL, "Die Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung (EuZustVO)", *RiW* 2021, (473) 482; B. SUJECKI, "Neufassung der Europäischen Zustellungsverordnung", *EuZW* 2021, (286) 290.

¹⁷⁸ OLG Frankfurt 1 juli 2014, 6 U 104/14.

¹⁷⁹ OLG München 14 oktober 2019, 14 W 1170/19, *MMR* 2020, 484. Zie ook M. SCHARPER, "Facebook versteht Deutsch" (noot onder OLG München 14 oktober 2019– 14 W 1170/19), *BeckRS* 2019, 29850, *GRUR-Prax* 2020, 70, die o.m. verwijst naar de weigering van stukken in het Duits door het in Amsterdam gevestigde Uber BV, hoewel Uber al jaren verschillende vervoerdiensten in Duitsland aanbiedt en reeds talrijke procedures voor Duitse rechtbanken heeft gevoerd.

reeds voorzien in Verordening nr. 1393/2007 en vloeit voort uit rechtspraak van het Hof van Justitie.¹⁸⁰ Het is namelijk niet de bedoeling om processtukken die in de verkeerde taal zijn verzonden, nietig te verklaren.¹⁸¹ De nieuwe Betekeningsverordening bepaalt nog steeds geen termijn waarbinnen de regularisatie moet gebeuren.¹⁸² Daarnaast vloeit uit de rechtspraak van het Hof van Justitie voort dat het ontbreken van het weigeringsformulier evenmin mag leiden tot nietigverklaring, maar moet worden hersteld door toezending van het correcte formulier.¹⁸³ De Duitse rechtspraak maakte daaromtrent de logische beslissing dat wanneer de geadresseerde geen weigeringsformulier heeft ontvangen maar deze toch reeds zijn weigeringsrecht uitoefende, de ontvangende instantie geen weigeringsformulier meer moet overmaken.¹⁸⁴

De regularisatie speelt ook een rol bij de berekening van de datum van betekening of kennisgeving. In principe wordt de datum van betekening of kennisgeving ook nog steeds door het recht van de aangezochte lidstaat bepaald. Indien een lidstaat evenwel vereist dat een betekening of kennisgeving plaatsvindt binnen een bepaalde termijn, zal de datum waarop het oorspronkelijk stuk betekend of ter kennis is gegeven, gelden als richtdatum ten aanzien van de aanvrager (art. 12, vijfde lid *in fine* nieuwe Betekeningsverordening). De verzending van de geregulariseerde vertaling wordt dan niet in rekening genomen om eventuele termijnen te berekenen. Dit maakt het mogelijk voor partijen die haast hebben om een foutieve verzending te doen – d.w.z. een verzending van stukken niet opgesteld in de juiste taal of van een vertaling voorzien – om te zorgen dat termijnen gerespecteerd worden, waarna zij dan later een correcte vertaling kunnen overmaken voor zover dit nodig is.¹⁸⁵

V. Dubbele datum

65. Net zoals Verordening nr. 1393/2007 omschrijft de nieuwe Betekeningsverordening voor alle wijzen van betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken hoe de datum van betekening of een kennisgeving kan worden bepaald.¹⁸⁶ In principe is de datum van betekening deze waarop het document overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat is betekend of ter kennis is gegeven (artikel 13, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening). In de meeste gevallen is dat de dag waarop de geadresseerde effectief kennis krijgt van het stuk.¹⁸⁷ De Verordening maakt hierop een uitzondering

¹⁸⁰ HvJ 8 november 2005, C-443/03, EU:C:2005:665, *Leffler*.

¹⁸¹ HvJ 8 november 2005, C-443/03, EU:C:2005:665, *Leffler*, nr. 38; Rb. Mechelen 11 september 2007, *P&B* 2008, 162.

¹⁸² Hierover werd in het verleden reeds kritiek geuit, zie: S. BRIJS, “De nieuwe Betekeningsverordening: wat is er veranderd?”, *RW* 2008-09, 1070.

¹⁸³ HvJ 2 maart 2017, C-354/15, EU:C:2017:157, *Henderson*, nrs. 67-68.

¹⁸⁴ OLG Keulen 29 november 2017, 7 VA 16/17.

¹⁸⁵ P. FABIG en B. WINDAU, “Übersetzungen bei Auslandszustellung innerhalb der EU?”, *NJW* 2017, 2503, II.3.

¹⁸⁶ Art. 13, derde lid Verordening nr. 2020/1784.

¹⁸⁷ Vgl. HvJ 8 november 2005, nr. C-443/03, *Leffler*, nr. 67: “Voor een doeltreffende bescherming van de geadresseerde dient ten aanzien van hem uitsluitend de datum te gelden waarop hij niet alleen kennis heeft kunnen nemen van het betekende of ter kennis gebrachte stuk, maar dit ook heeft kunnen begrijpen, dat wil zeggen de datum waarop hij de vertaling heeft ontvangen”. Zie ook Cass. 11 september 2020, AR C.19.0280.N, *Limb.Rechtsl.* 2021, 3, noot P. VANHELMONT en *RW* 2020-21, 743, noot. In deze zaak oordeelden de appelrechters dat het krachtens de Nederlandse wetgeving in samenhang met artikel 14 van Verordening nr. 1393/2007 voldoende is dat de aangetekende zending met ontvangstbewijs correct aan de geadresseerde werd aangeboden. Het Hof van Cassatie vernietigde die beslissing. Door na te laten de datum vast te stellen waarop de zending correct werd

indien het recht van een lidstaat voorschrijft dat een stuk binnen een bepaalde termijn moet worden betekend of ter kennis moet worden gegeven. In dat geval bepaalt het recht van de lidstaat die deze termijn vereist, de datum van betekening of kennisgeving voor de aanvrager (artikel 13, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). Op deze manier zal de aanvrager van de verzending zeker kunnen zijn dat hij het stuk binnen de juiste termijn heeft laten verzenden.¹⁸⁸

Het voorgaande impliceert dus dat de datum van eenzelfde betekening of kennisgeving kan verschillen naargelang de partij die er een beroep op wenst te doen.¹⁸⁹ Dit systeem van dubbele datum laat toe om zowel de rechten te vrijwaren van de verzender die in bepaalde gevallen de betekening moet doen binnen een bepaalde termijn (bijvoorbeeld om de verjaring van een rechtsvordering te stuiten), als van de geadresseerde die in sommige gevallen binnen een bepaalde termijn moet verschijnen of een rechtsmiddel moet aanwenden.¹⁹⁰

66. Het systeem van de dubbele datum bestaat slechts in een beperkt aantal lidstaten. In bepaalde lidstaten (zoals Duitsland) is de precieze datum van betekening of kennisgeving voor de verzender minder relevant, aangezien het doorgaans volstaat dat het stuk tijdig het gerecht bereikt en de betekening of kennisgeving kort daarna volgt.¹⁹¹ Indien lidstaten het systeem van de dubbele datum toepassen, moeten zij die informatie melden aan de Commissie met het oog op de opname in het Europees e-justitieportaal.¹⁹² België heeft meegedeeld dat ten aanzien van de aanvrager de datum van verzending (of van afgifte op de post of ter griffie) geldt als datum van betekening of kennisgeving.¹⁹³

aangeboden, beletten de appelrechters het Hof van Cassatie om zijn wettigheidstoezicht uit te oefenen zodat zij hun beslissing niet regelmatig met redenen omkleeden. De appelrechters hadden dus ten onrechte het Belgisch recht en artikel 40 Ger.W. toegepast om de datum van betekening te bepalen ten aanzien van de geadresseerde. Dit had inderdaad dienen te gebeuren naar Nederlands recht (P. VANHELMONT, "De moeilijke spagaat van de grensoverschrijdende betekening: de dubbele toepasselijke wet en de dubbele datum" (noot onder Cass. 11 september 2020), *Limb.Rechtsl.* 2021, (6) 7).

¹⁸⁸ R. DUJARDIN, "Wie eist, die reist" – Grensoverschrijdend betekenen – Praktische aspecten van de betekeningsverordening (EG) nr. 1393/2007 vanuit Belgisch oogpunt bekeken", in J. ERAUW en P. TAELEMAN (eds.), *Nieuw Internationaal Privaatrecht: meer Europees, meer globaal*, Mechelen, Kluwer, 2009, 25-26.

¹⁸⁹ L. SAMYN, "Datum van betekening of kennisgeving" in I. COUWENBERG et al (eds.), *Guiding Internationaal Privaatrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 155, nr. 1.

¹⁹⁰ P. Vanhelmont, "De moeilijke spagaat van de grensoverschrijdende betekening: de dubbele toepasselijke wet en de dubbele datum" (noot onder Cass. 11 september 2020), *Limb.Rechtsl.* 2021, (6) 9

¹⁹¹ Niettemin heeft er zich in Duitsland recent een grote discussie ontsponnen over wat "kort daarna" of "demnächst" in de zin van § 167 ZPO precies betekent binnen het kader van de Betekeningsverordening. Een Duitse curator had een in Frankrijk gevestigde verweerder gedagvaard. De vordering werd op 15 december 2015 bij de rechtbank neergelegd, terwijl de vervaltermijn eindigde op 31 december 2015. De curator had de rechtbank verzocht om de vordering op zijn kosten in het Frans te laten vertalen alvorens deze aan de verweerder te betekenen. De rechtbank kon echter gedurende geruime tijd geen vertaler vinden en dus werd de vordering pas betekend op 9 december 2016. De appelrechter meende dat de betekening onder deze omstandigheden niet als "demnächst" kon worden beschouwd, zodat hij de vordering afwees (OLG Frankfurt 08.05.2019, 13 U 210/17, NZI 2019, 727). Het Duitse Hooggerechtshof vernietigde deze beslissing. De persoon die het initiatief tot de betekening of kennisgeving heeft genomen, kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor vertragingen die het gevolg zijn van zijn keuze voor een wijze van betekening of kennisgeving overeenkomstig de artikelen 5 en 8 van Verordening nr. 1303/2007 (BGH 25 februari 2021, IX ZR 156/19, ECLI:DE:BGH:2021:250221UIXZR156.19.0, nr. 39). Zie ook O. Elzer, "BGH: Übersetzung der Klageschrift und «demnächst» i.S.v. § 167 ZPO", *FD-ZVR* 2021, 438334.

¹⁹² Overweging (27) Verordening nr. 2020/1784.

¹⁹³ Zie e-justice.europa.eu/373/NL/serving_documents?BELGIUM&member=1 (raadpleging 12 augustus 2021). Dit geldt volgens België "ook indien een persoon die een verjaring wenst te stuiten de akte tot stuiting laat betekenen (buitengerechtelijk stuk)".

Zo zal een Belgisch feitenrechter de datum waarop de gerechtsdeurwaarder de aangetekende zending ter post neerlegt in rekening nemen als de datum van de betekening van een verjaringsstuitende dagvaarding.¹⁹⁴

VI. Niet verschenen verweerder

67. Ondanks een aantal specifieke suggesties van de Europese Commissie, is artikel 22 van de nieuwe Betekeningsverordening niet gewijzigd. Dat is te betreuren, aangezien het om een uiterst belangrijke bepaling gaat die de loutere betekening of kennisgeving van stukken overstijgt. Artikel 22 regelt de rol van de rechter bij het verstek van een verweerder, waarbij het een evenwicht probeert te bewerkstelligen tussen de vlotte voortgang van de procedure en de bescherming van de rechten van verdediging van de gedaagde.¹⁹⁵

68. Het uitgangspunt is nog steeds dat wanneer de verweerder niet is verschenen, de rechter de beslissing aanhoudt totdat is gebleken dat de verweerder tijdig in de gelegenheid is geweest verweer te voeren. Tevens moet het stuk zijn betekend met inachtneming van de vormen voor betekening of kennisgeving die zijn voorgeschreven door het recht van de aangezochte lidstaat of moet het stuk daadwerkelijk zijn afgegeven aan de verweerder in persoon of aan zijn verblijfplaats op een andere in de Verordening geregelde wijze (art. 22, eerste lid nieuwe Betekeningsverordening).

Niettemin kunnen de lidstaten toestaan dat een rechter onder bepaalde voorwaarden toch uitspraak doet, ook wanneer geen certificaat van betekening, kennisgeving of afgifte¹⁹⁶ is ontvangen (art. 22, tweede lid nieuwe Betekeningsverordening). België laat toe dat rechters een beslissing nemen indien voldaan is aan de voorwaarden die in de Verordening zijn opgenomen: het stuk is op één van de in de Verordening geregelde wijzen verzonden, sedert het tijdstip van verzending van het stuk is een termijn van ten minste zes maanden verlopen en ondanks elke redelijke inspanning werd geen enkel certificaat ontvangen. Een voorstel van de Commissie die het niet gehaald heeft, was om in dergelijk geval de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, te verplichten om redelijke inspanningen te verrichten om de niet-verschenen partij via zijn gekende adres of gebruikersaccount te informeren dat tegen hem een gerechtelijke procedure is ingesteld.¹⁹⁷

¹⁹⁴ Zij het om deze rechtstreeks naar de bestemming te versturen, zij het om deze naar de ontvangende instantie te versturen (Arbh. Brussel 12 september 2007, *Soc.Kron.* 2008, 457).

¹⁹⁵ V. RICHARD, « La refonte du règlement sur la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires », *Rev. crit. DIP* 2021, (349) 356, nr. III.B.

¹⁹⁶ In sommige lidstaten (zoals Griekenland) aanvaarden bepaalde feitenrechters toch de toepassing van artikel 22, tweede lid, ook al heeft de verzender een certificaat van niet-betekening of niet-kennisgeving ontvangen (bijvoorbeeld omdat de geadresseerde verhuisd is naar een andere locatie in de ontvangende lidstaat, die evenwel onbekend is). Strikt genomen gaat dat in tegen de bewoordingen van de Verordening die vereisen dat “geen enkel certificaat [werd] ontvangen” (artikel 22, tweede lid, c) nieuwe Betekeningsverordening). Rechtbanken interpreteren deze bewoordingen evenwel als “geen enkel certificaat van betekening”. Certificaten van niet-betekening of niet-kennisgeving zouden volgens die opvatting niet noodzakelijk de toepassing van artikel 22 van de nieuwe Betekeningsverordening in de weg staan (zie hiervoor A. ANTHIMOS, “Greece Supreme Court 1130/2017, Unreported”, *IJPL* 2018, (150), 151-153).

¹⁹⁷ Art. 19, derde lid Voorstel voor een nieuwe Verordening. Zie ook Toelichting bij Voorstel voor een nieuwe Verordening 12.

Ten slotte houdt de nieuwe Betekeningsverordening vast aan de regeling voor de situatie waarin de termijn is verstreken om een rechtsmiddel in te stellen tegen de beslissing waarin de verweerder bij verstek is veroordeeld (art. 22, vierde lid nieuwe Betekeningsverordening). In dat geval kan de rechter, de verweerder toestaan het rechtsmiddel alsnog aan te wenden, mits het laten verstrijken van de termijn buiten de schuld van de verweerder ligt en zijn grieven niet van elke grond ontbloot zijn. Hoewel de Commissie had voorgesteld om de termijn voor zo'n buitengewoon beroep uniform vast te stellen op twee jaar te rekenen vanaf de afgifte van het verstekvonnis, biedt de nieuwe Betekeningsverordening aan de lidstaten nog steeds de vrijheid om die termijn te bepalen. Deze termijn mag echter in geen geval korter zijn dan één jaar te rekenen vanaf de dag waarop de beslissing is genomen. België heeft in het verleden geopteerd voor die termijn van één jaar voor het verzoek tot het verlenen van een nieuwe termijn voor het aanwenden van een rechtsmiddel.

VII. Besluit

69. Tijdens het lezen van deze bijdrage zal het de lezer zijn opgevallen dat de nieuwe Betekeningsverordening geen revolutie teweegbrengt. Verordening nr. 2020/1984 bevat een aantal verduidelijkingen en preciseringen van het wettelijk kader (onder meer betreffende het toepassingsgebied en de uitoefening van het weigeringsrecht). Daarnaast bestendigt de Verordening een bijstandsverplichting voor lidstaten bij het achterhalen van adressen. Het voorstel van de Europese Commissie was op meerdere punten ambitieuzer. Het is dan ook te betreuren dat bepaalde suggesties (zoals de invoering van het verplichte retourdocument bij de betekening of kennisgeving per postdiensten of de mogelijkheid bieden aan de lidstaten om de aanwijzing van een vertegenwoordiger te verplichten voor navolgende betekeningen of kennisgevingen) de uiteindelijke tekst van de Verordening niet hebben gehaald.

Het moge daarentegen duidelijk zijn dat de Europese Unie met de nieuwe Betekeningsverordening een nieuwe stap heeft gezet in de richting van een digitale justitie. Niet voor niets publiceerde de Europese Commissie een groenboek over de digitalisering van justitie in dezelfde maand als die waarin het Europese Parlement en de Raad de nieuwe Betekeningsverordening en de nieuwe Bewijsverordening goedkeurden. Het inslaan van de digitale weg veruitwendigt zich meer onder meer door de keuze voor een gedecentraliseerd IT-systeem voor het verzenden van stukken tussen verzendende en ontvangende instanties. Daarnaast wordt de elektronische betekening ingevoerd als een volwaardige equivalent voor de betekening per post. Het voorgaande wekt ook de indruk dat de Europese wetgever zijn eieren legt in de mand van de digitalisering om zijn uiteindelijke doelstelling te bereiken, te weten een snelle en efficiënte verzending van stukken binnen de Europese Unie. Een alternatief was om binnen het kader van de Betekeningsverordening nog meer in te zetten op het gebruik van bindende termijnen en een even strikte afdwinging ervan. De toekomst zal moeten uitwijzen of de Europese wetgever de juiste keuze heeft gemaakt.